

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI

Katarina Škrabo

**DIGITALNE ZBIRKE U NARODNIM
KNJIŽNICAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Zagreb, 2016.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI

Katarina Škrabo

**DIGITALNE ZBIRKE U NARODNIM
KNJIŽNICAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Radovan Vrana, izv. prof.

Zagreb, lipanj 2016.

Sažetak

Cilj rada bio je dati osnovne informacije o digitalnim zbirkama u narodnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj. Većina narodnih knjižnica prepoznala je važnost informatičkog doba i odlučile su ići u korak s vremenom. Pokrenule su digitalizaciju građe da bi popularizirale sadržaje koje imaju u zbirkama, zaštitile izvornike od prekomjernog korištenja, povećale dostupnost zbirke te da bi se približile korisnicima i tako im pružile uvid u njihovu povijest i važnost kraja u kojemu žive. Rad se sastoji od četiri dijela. Prvi dio definira narodne knjižnice i njihovu ulogu u društvu. Drugi dio definira digitalne knjižnice, njihovu ulogu u suvremenom dobu te izazove koji prate njihov rad. U trećem dijelu navode se razlozi, prednosti i nedostaci digitalizacije, načini i kriteriji zaštite digitalne građe, opisuje se oprema za digitalizaciju, općenito postupak digitalizacije te postupak digitalizacije različite vrste građe. Četvrti dio donosi prikaz i usporedbu digitalnih knjižničnih zbirki u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj.

Ključne riječi: digitalizacija, narodne knjižnice, digitalne knjižnice, digitalne zbirke, knjižnična građa

Digitalized library collections at national libraries in Croatia

Summary

The goal of this paper was to provide basic information about digital collections in public libraries in Croatia. Since we live in the modern age, most public libraries recognized the importance of the information age and decided to go with the times. They have started to digitalize materials to popularize the content they have in collections, protect the originals from over-consumption, increase availability of collections and to get closer to customers providing an insight into their history and importance of the region in which they live. The paper consists of four parts. The first part defines public libraries and their role in society. The second part defines digital libraries, their role in modern times and the challenges that accompany their work. The third part gives the reasons, the advantages and disadvantages of digitalization, methods and criteria for the protection of digital material, describes the equipment to digitalize, general digitalization process and the ongoing digitalization of different types of materials. The fourth part provides a view and comparison of the digital library collections in public libraries in Croatia.

Keywords: digitalization, public libraries, digital libraries, digital collections, library matter

Sadržaj:

1. Uvod	3
2. Narodna knjižnica i njezine zbirke	4
2.1. Definicija i uloga narodne knjižnice.....	4
3. Knjižnica i knjižnična građa te njihove uloge u doba digitalizacije.....	6
4. Digitalizacija građe u knjižnici	10
4.1. Razlozi digitalizacije	10
4.2. Prednosti digitalizacije	13
4.3. Nedostaci digitalizacije	14
4.3.1. Faktori usporavanja digitalizacije.....	17
4.4. Kriteriji digitalizacije knjižnične građe	19
4.5. Oprema za digitalizaciju.....	20
4.5.1. Skeneri.....	21
4.5.2. Digitalna kamera/fotoaparati	22
4.6. Postupak digitalizacije knjižnične građe	23
4.6.1. Priprema za digitalizaciju	23
4.6.2. Postupak digitalizacije.....	24
4.6.3. Postupci nakon digitalizacije.....	27
5. Prikaz i usporedba digitalnih knjižničnih zbirki u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj.....	29
5.1. Uvod	29
5.2. Prikaz digitalnih knjižničnih zbirki po županijama.....	30
5.2.1. Bjelovarsko-bilogorska županija	30
5.2.2. Brodsko-posavska županija	31
5.2.3. Dubrovačko-neretvanska županija	31
5.2.4. Istarska županija	32

5.2.5. Karlovačka županija	34
5.2.6. Koprivničko-križevačka županija.....	35
5.2.7. Krapinsko-zagorska županija	38
5.2.8. Ličko-senjska županija	38
5.2.9. Međimurska županija	38
5.2.10. Osječko-baranjska županija.....	39
5.2.11. Požeško-slavonska županija	40
5.2.12. Primorsko-goranska županija	41
5.2.13. Sisačko-moslavačka županija.....	42
5.2.14. Splitsko-dalmatinska županija.....	43
5.2.15. Varaždinska županija.....	45
5.2.16. Virovitičko-podravska županija	46
5.2.17. Vukovarsko-srijemska županija	47
5.2.18. Zadarska županija.....	48
5.2.19. Zagrebačka županija	49
5.2.20. Šibensko-kninska županija	50
5.2.21. Grad Zagreb.....	50
5.3. Usporedba karakteristika digitalnih knjižničnih zbirki	52
5.4. Zaključak prikaza i usporedbe.....	62
6. Zaključak.....	63
7. Literatura	64

1. Uvod

Narodne knjižnice su mjesna i obavijesna središta koja omogućavaju svim dobnim skupinama pronalazak građe za njihove potrebe. Često su promicatelji lokalne kulture jer prikupljaju i pohranjuju građu koja je karakteristična za njihovo područje djelovanja. Budući da je svrha postojanja knjižnica prikupljanje i širenje znanja, trebaju se prilagoditi potrebama suvremenoga svijeta. To je posebno važno u današnje doba interneta koji je ušao u sve pore društva i čiji broj korisnika raste iz dana u dan.

Knjižnice su počele digitalizirati građu o kojoj brinu kako bi putem interneta privukle što veći broja korisnika. Možemo vidjeti kako su u Hrvatskoj većinom započeti projekti digitalizacija zbirke koje su karakteristične za područje djelovanja knjižnica. Time se želio sačuvati kulturni identitet, ali i pokazati koje bogatstvo se nalazi u narodnim knjižnicama te kako digitalne zbirke mogu služiti čak i kao turistička promocija pojedinih krajeva Hrvatske.

Rad se sastoji od četiri dijela. Prvi dio definira narodne knjižnice i njihovu ulogu u društvu. Drugi dio definira digitalne knjižnice, njihovu ulogu u suvremenom dobu te izazove koji prate njihov rad. U trećem dijelu navode se razlozi, prednosti i nedostaci digitalizacije, načini i kriteriji zaštite digitalne građe, opisuje se oprema za digitalizaciju, općenito postupak digitalizacije te postupak digitalizacije različite vrste građe. Četvrti dio donosi prikaz i usporedbu digitalnih knjižničnih zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj.

2. Narodna knjižnica i njezine zbirke

2.1. Definicija i uloga narodne knjižnice

„Narodna je knjižnica mjesno obavijesno središte koje svojim korisnicima omogućuje neposredan pristup svim vrstama znanja i obavijesti.“¹ Ima propisane zadaće koje joj koriste za obavješćivanje, opismenjavanje, obrazovanje i kulturu korisnika, a to su:

1. „stvaranje i jačanje čitalačkih navika kod djece od rane dobi;
2. obogaćivanje osobnog obrazovanja za koje se odlučuje pojedinac, kao i formalnog obrazovanja na svim razinama;
3. stvaranje mogućnosti za osobni kreativni razvoj;
4. poticanje mašte i kreativnosti djece i mladih ljudi;
5. promicanje svijesti o kulturnom nasljeđu, uvažavanju umjetnosti, znanstvenih postignuća i inovacija;
6. osiguranje pristupa kulturnim izvedbama svih izvođačkih umjetnosti;
7. gajenje dijaloga među kulturama i zastupanje kulturnih različitosti;
8. podupiranje usmene tradicije;
9. osiguranje pristupa građana svim vrstama obavijesti o svojoj zajednici;
10. pružanje primjerenih obavijesnih službi mjesnim poduzećima, udrugama i interesnim skupinama;
11. olakšavanje razvitka obavijesnih vještina i kompjuterske pismenosti;
12. podupiranje i sudjelovanje u programima razvijanja pismenosti namijenjenima svim dobnim skupinama i iniciranje takvih programa, kad je potrebno.“²

Osim navedenih zadaća, narodne knjižnice omogućavaju pristup raznolikoj građi: knjigama, brošurama, periodičkim publikacijama (novinama i revijama), polupublikacijama (izvještajima i prilogima sa stručnih skupova i sl.), notnim izdanjima, zemljopisnim kartama, ali i tzv. neknjižnoj građi poput audiovizualne (gramofonske ploče, magnetofonske vrpce, zvučne kasete, kompaktne ploče, videokasete, filmove, dijafilmove, dijapozitive) i grafičke građe (fotografije, plakati, razglednice, umjetničke reprodukcije), igrama i igračkama te

---

¹ UNESCOv manifest za narodne knjižnice 1994. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (3.12.2015.).

² UNESCOv manifest za narodne knjižnice 1994. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (3.12.2015.).

mikrooblicima (mikrofilmove i mikrolistiće), magnetim medijima i optičkim diskovima.³ Navedenu tradicionalnu građu knjižnice danas pružaju i putem interneta koji je postao dio svakodnevnog života. Tako je došlo do razvoja digitalnih knjižnica koje informacije čine dostupnijima većem broju korisnika, podižu im kvalitetu te omogućavaju njihovu raznolikost.⁴

Građa pritom treba biti ažurna, aktualna, treba odgovarati potrebama i željama korisnika i mora biti dostupna svim dobnim skupinama. Važno je osigurati i posebne službe te građu za korisnike koji se ne mogu služiti redovitim uslugama i građom kao što su pripadnici jezičnih manjina, osoba s tjelesnim oštećenjima, bolesnika u bolnicama ili zatvorenika. Jednostavnije rečeno, narodne knjižnice moraju biti dostupne svima - bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik ili društveni položaj, a nužno je i da zbirke i službe ne budu izložene ideološkim, političkim, vjerskim ili trgovačkim pritiscima.⁵

---

³ Malnar, A. Upute za poslovanje narodnih knjižnica. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 19-20.

⁴ Lesk, M. Why Digital Libraries? University College London. Dostupno na: <http://lesk.com/mlesk/follett/follett.html> (25.5.2016.).

⁵ UNESCOv manifest za narodne knjižnice 1994. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (3.12.2015.).

3. Knjižnica i knjižnična građa te njihove uloge u doba digitalizacije

Možemo reći kako je proces globalizacije potaknuo stvaranje informacijskog društva (i obrnuto) u kojem proizvodnja, obrada i prijenos informacija postaju izvor produktivnosti, ali i moći, jer za informacijsko je društvo karakteristično sustavno razmjenjivanje i posredovanje u prijenosu digitalnih informacija. O potrebi preoblikovanja uloge knjižnice počinje se govoriti 60-ih godina 20. stoljeća. Ta potreba se intenzivira 80-ih godina, kada počinje jačati primjena informacijsko-komunikacijske tehnologije u svakodnevnom životu ljudi. Knjižnice su se željele približiti korisnicima pa su počele sve više uključivati internet u svoje poslovanje. Posljedično tome, počele su digitalizirati i sve veću količinu građe.⁶

Internet nam je uvelike olakšao i pojednostavio pristup informacijama. Problem nastaje kada ne znamo jesu li informacije dobivene putem interneta pouzdane, vjerodostojne i cjelovite. Jedino takve informacije možemo smatrati ispravnima i koristiti ih. U takvom ozračju značajnu ulogu imaju knjižnice, jer su one ostale ustanove koje i dalje sakupljaju i čuvaju istinite, cjelovite i pouzdane informacije iz svih područja kulture i znanosti.⁷ Internet je, dakle, omogućio knjižnicama otvaranje novih mogućnosti za društveni i kulturni razvoj, pružanje novih usluga i proširenje postojećih jer se pojavom globalizacije u društvu javljaju nova područja interesa u koje spadaju informatička pismenost, inkluzija u lokalnoj zajednici, jednakost pristupa informacijama i savjetodavna demokracija.⁸ Budući da knjižničari žele omogućiti korisnicima pristup autentičnim informacijama, odlučili su započeti s postupkom digitalizacije građe koju posjeduju kako bi pouzdane sadržaje približile što većem broju korisnika koji pretražuju informacije pomoću interneta.⁹ Tako je došlo do nastanka opsežne

---

⁶ Živković, D. Knjižnice i zavičajnost na pragu globalizacije. // Poznavanje zavičaja i kulturno bogatstvo skriveno u knjižnicama : zbornik radova / 7. međunarodni stručni skup Knjižnica - središte znanja i zabave. Karlovac : Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, 2011. Str. 15.

⁷ Horvat, A. Knjižnice pred odlukom – vrednovanje ili sustavna digitalizacija. // 11. okrugli stol Slobodan pristup informacijama : zbornik radova. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012. Str. 32.

⁸ Živković, D. Knjižnice i zavičajnost na pragu globalizacije. Str. 15.

⁹ Horvat, A. Knjižnice pred odlukom – vrednovanje ili sustavna digitalizacija. // 11. okrugli stol Slobodan pristup informacijama : zbornik radova. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012. Str. 32.

digitalne građe, ali i digitaliziranja postojećih dokumenata, spisa, časopisa, knjiga itd.¹⁰ To je na kraju dovelo do pojave digitalne knjižnice.

Prema Manifestu za digitalne knjižnice, „digitalna knjižnica je online zbirka digitalnih objekata provjerene kvalitete koji su izrađeni ili prikupljeni, kojima se upravlja u skladu s međunarodno prihvaćenim načelima za izgradnju zbirke i koje su dostupne na smislen i održiv način te podržavaju usluge neophodne za omogućivanje korisnicima dohvaćanja i iskorištavanja izvora.“¹¹

Prema *Dictionary for Library and Information Science*, digitalna knjižnica je knjižnica u kojoj je značajan dio resursa dostupan u strojno čitljivom katalogu, putem računala. Ona je digitalni fond informacija kojima se može pristupiti lokalno ili putem računalnih mreža.¹²

Digitalna knjižnica svoj fond gradi tako da „digitalizira knjižničnu građu, nabavlja građu izvorno nastalu u digitalnom obliku koju su stvorili nakladnici i znanstvenici te pruža pristup građi na udaljenoj mrežnoj lokaciji koja se ne nalazi u lokalnim zbirkama knjižnice, nego knjižnica nudi poveznice prema mrežnim mjestima, drugim knjižničnim zbirkama ili računalnim poslužiteljima nakladnika.“¹³

U digitalnoj knjižnici postoje dvije vrste građe:

- a) digitalna koja je izvorno nastala u digitalnom obliku, kao što je na primjer digitalni tekst ili video, a ponekad se nazivaju i „rođeni digitalni“ kako bi se naglasilo da su nastali u digitalnom obliku;
- b) digitalizirana, odnosno prepisana ili prevedena u digitalni oblik iz drugog medija, na primjer papira ili filma.¹⁴

---

¹⁰ Živković, D. Knjižnice i zavičajnost na pragu globalizacije. Str. 15.

¹¹ IFLA/Unesco Manifest za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 194.

¹² Digital library. Dictionary for Library and Information Science. Joan M. Reitz, 2004-2014. Dostupno na: http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_about.aspx (3.12.2015.).

¹³ Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesni bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 43-44.

¹⁴ Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Lokve : Zadar : Naklada Benja ; Gradska knjižnica Zadar, 2002. Str.54.

Danas većina građe nastaje u digitalnom obliku jer se tekst odmah piše u programima za obradu teksta, slike se snimaju digitalnim kamerama, a glazba se digitalno sastavlja. Postoji i digitalna građa u samo jednom obliku. Primjeri za to su elektronička pošta i digitalne publikacije. Također, postoji i građa koja nastaje u digitalnom obliku radi lakšega uređivanja, a potom se otiskuje na papir. Najbolji primjer za to su novine i časopisi, a postoje i računalno pripremljene animacije koje se prenose s vrpce na papir.¹⁵

Zadatak koji digitalna knjižnica mora ispuniti jest povezati tehnologiju, obrazovanje i kulturu tako da se da pristup svim informacijskim izvorima. Da bi to ispunila, mora biti učinjeno sljedeće:

- a) „podržati digitalizaciju, pristup i zaštitu kulturnog i znanstvenog nasljeđa;
- b) osigurati svim korisnicima pristup informacijskim izvorima koje su knjižnice prikupile, uz poštovanje prava intelektualnog vlasništva;
- c) stvoriti interoperabilne digitalne knjižnične sustave za promicanje otvorenih standarda i pristupa;
- d) podržavati uporišne uloge knjižnica i informacijskih službi u promicanju općih normi i najboljih praksi;
- e) stvoriti svijest o žurnoj potrebi osiguravanja trajne dostupnosti digitalne građe;
- f) povezati digitalne knjižnice s brzim istraživačkim i razvojnim mrežama;
- g) iskoristiti rastuće stapanje komunikacijskih medija i uloga službenih ustanova za izradu i širenje digitalnog sadržaja.“¹⁶

Kada se knjižnica odluči na postupak digitalizacije, treba biti svjesna svojih mogućnosti u ostvarenju toga cilja: svojih raspoloživih resursa, infrastrukture, organizacije i osposobljenosti te procjene rizika. Potrebno je voditi računa o dugoročnoj politici izgradnje zbirke, dostupnosti i slično.¹⁷ Infrastruktura je neophodna u dugoročnim projektima razvoja digitalnih zbirki jer podrazumijeva djelovanje politike, tehnologiju, financiranje, stručno znanje i dugoročnu obvezu ustanove. Planiranje projekta digitalizacije uključuje i ostale vidove organizacije pitanja koji imaju dugoročni utjecaj digitalizacije na građu i zbirke u

---

¹⁵ Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 54.

¹⁶ IFLA/Unesco Manifest za narodne knjižnice. Str. 194-195.

¹⁷ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2006. Dostupno na: http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Nacionalni_program_digitalizacije_arhivske_knji%C5%BEni%C4%8Dne_muzejske_gra%C4%91e.pdf (22.3.2016.). Str. 13.

knjižnici, mogućnost ponovne upotrebe građe, trajnost, održivost, interoperabilnost, potvrđivanje kvalitete i dokumentiranje provedenih postupaka. Upravo je u tome dijelu provedbe projekta digitalizacije moguće uočiti probleme koje je potrebno riješiti prije no što prerastu u nerješive.¹⁸

---

¹⁸ Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. Str. 47.

4. Digitalizacija građe u knjižnici

4.1. Razlozi digitalizacije

Prije digitalizacije, knjižnice su koristile postupke poput mikrofilmiranja radi očuvanja građe¹⁹, a prvi digitalizacijski projekti u Europi i u Hrvatskoj stvarani su kao obrtnički proizvod. Cijeli postupak bio je dosta spor jer se pažljivo birala građa s obzirom na format i sadržaj, nadgledao se cijeli postupak, provjeravala se kvaliteta, a za opis sadržaja su pažljivo birani metapodaci. Želja je bila osigurati dobre tehničke uvjete koji bi omogućili bržu i opsežniju digitalizaciju.²⁰ Porastom popularnosti digitalizacije dolazi do buđenja svijesti o važnosti čuvanja građe koja ima veliku vrijednost u društvu, a za koju uglavnom do tada nisu postojali planovi dugoročnog očuvanja. Digitalizacija se idealno uklapa u cijelu priču jer omogućuje da se krhka, raritetna i jedinstvena građa, ali i ona građa za koju postoji jasno iskazana potreba, učini dostupnom putem interneta, ali i očuva. To je većinom građa poput novina, audiovizualne građe, starih rukopisa, fotografija, povijesnih dokumenata i slično. Količina informacija koju koriste pojedinci i ustanove neprestano raste i smatra se kako će većina takve građe biti zauvijek izgubljena zbog nesustavne ili nikakve brige o njima što nameće digitalizaciju kao učinkovit način njezina očuvanja.²¹ Nadalje, knjižnice su na vrijeme prepoznale kretanja u suvremenom, informacijskom dobu pa su u svoje godišnje planove godinama uključivale aktivnosti povezane s razvojem digitalnih zbirki i razvojem novih usluga, shvaćajući da će im o tome ovisiti položaj u online okruženju. Sama izgradnja digitalnih zbirki nije lak posao jer se mora voditi računa o građi koju korisnici žele, imati u vidu potrebne financije, biti dobro organiziran i imati odgovarajuću tehnologiju. Najviše pažnje treba usmjeriti na sam postupak digitalizacije jer se većina knjižnica u Hrvatskoj dosad nije susrela s njim.²²

---

¹⁹ Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. Str. 45.

²⁰ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 20.

²¹ Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. Str. 45.

²² Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. Str. 43.

Postupak digitalizacije danas je dosta uznapredovao jer posjedujemo opremu koja digitalizira 40-50 milijuna stranica godišnje, a sam je postupak digitalizacije djelomično ili u potpunosti automatiziran.²³

Digitalizacija knjižnične građe provodi se zbog „zaštite izvornika, povećanja dostupnosti i mogućnosti korištenja građe, radi stvaranja nove ponude, odnosno usluga korisnicima ili pak radi upotpunjavanja postojećega fonda. Svaki od navedenih ciljeva digitalizacije postavlja određene zahtjeve koje treba imati u vidu pri planiranju i izvođenju projekata digitalizacije. Vrlo je važno da projekti digitalizacije uoče te zahtjeve, procijene njihovu razmjernu težinu za pojedini projekt i jasno definiraju čime, kako i u kojoj mjeri će njihov krajnji proizvod odgovoriti na pojedini zahtjev.“²⁴

Dva su osnovna razloga za **digitalizaciju radi zaštite izvornika**. Prvi je da korisnicima omogućujemo veću dostupnost digitalnoj verziji umjesto papirne. Izvornik se tada manje koristi, a ujedno je onda i bolje očuvan. Drugi je da digitalnu kopiju koristimo kao sigurnosnu kopiju u slučaju da se ošteti ili uništi original.²⁵ Pritom je za digitalizaciju izvornika potrebno imati na umu: „sadržaj, kontekst i značenje koje se izvorniku pridaje; sredenost i organizaciju, kao i fizička obilježja izvornika i njegova sadržaja.“²⁶

Digitalizacija radi povećanja dostupnosti omogućava korisniku pristup građi pomoću interneta bez obzira na njegovu fizičku lokaciju u odnosu na građu kojoj pristupa. Također je omogućeno da ista građa bude dostupna većem broju korisnika online putem.²⁷

Digitalizacija radi stvaranja nove ponude omogućava pristup novim sadržajima, ali i uslugama koje bi bile teško ostvarive bez digitalnog okruženja. Jedan dio takve usluge usmjeren je prema klasičnim korisnicima kao što su: objedinjenje informacijske službe, da više osoba ima pristup građi različitih imatelja u isto vrijeme, mogućnost online izložbi i sl. Drugi dio je usmjeren na stručnu javnost. Tada jedna knjižnica može pristupiti digitaliziranoj građi koju je digitalizirala druga knjižnica ili ustanova. Mogu se uspostaviti i „virtualne

---

²³ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. Str. 20.

²⁴ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 10.

²⁵ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 10.

²⁶ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 14.

²⁷ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 10-11.

zbirke“ koje su izrađene na izvorno vanjskim sadržajima pribavljenim digitalizacijom građe drugih imatelja.²⁸

Digitalizacija radi upotpunjavanja fonda služi ustanovama da bi proširile svoje fondove. Ustanove nabavljaju digitalne preslike građe drugih imatelja ili sustavno digitaliziraju svoju građu da bi upotpunile svoje fondove ili izradile zbirke za koje misle da će koristiti njima i njihovim korisnicima.²⁹

U radnoj verziji „Smjernica za odabir građe za digitalizaciju“ uz navedene kriterije navodi se i **digitalizacija na zahtjev**.³⁰ Ona služi samim korisnicima kako bi zatražili građu koju smatraju potrebnom. Međutim, digitalizacija na zahtjev ne smije biti jedini kriterij knjižnicama jer njom se ne izgrađuje osmišljena digitalna zbirka, nemamo zaokruženu cjelinu. Knjižnice same moraju usklađivati potrebe za digitalizacijom ustanove i korisnika.³¹ Međutim, digitalizacija na zahtjev je dobar pokazatelj koji nam govori koju građu korisnici trebaju i to bismo trebali uvažiti prilikom odabira građe za digitalizaciju.

Građa se može digitalizirati i za nastavne potrebe, određene oblike istraživanja i razne komercijalne aplikacije. Sama prednost digitalizacije je što tako možemo doći do građe koja je sadržajno vrlo rijetka i vrijedna, a koju je teško učiniti dostupnom na druge načine radi njenog očuvanja. Npr. kada digitaliziramo kartografsku građu, možemo iščitati puno više informacija koje su prestale biti vidljive golom oku, poput tankih kontura koje je izradio arhitekt ili pojedine bilješke koje se nalaze na karti. Za komercijalno korištenje popularne su i slike rijetkih dokumenata kao što su kalendari, plakati, razglednice i oglasi.³²

Postoji i proaktivna, tj. planirana digitalizacija kod koje knjižnice planiraju proširenje fonda građe u digitalnom obliku. Ako je riječ o planiranoj digitalizaciji, tada se kriteriji za selekciju građe koja će biti digitalizirana u svrhu njezinog očuvanja, većinom odnose na stanje medija na kojem je sadržaj zapisan, vrijednost sadržaja, bibliografsku kontrolu, jedinstvenost građe, financijsku vrijednost građe, tehničku provedivost digitalizacije građe,

---

²⁸ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 11.

²⁹ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 11.

³⁰ Smjernice za odabir građe za digitalizaciju : radna verzija. // Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština“, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske : Zagreb : studeni 2007., str. 5. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf (22.3.2016.).

³¹ Smjernice za odabir građe za digitalizaciju : radna verzija. Str. 5.

³² Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 55.

stanje vlasničkih i autorskih prava itd.³³ Ako je riječ o digitalizaciji na zahtjev korisnika, tada se kriteriji za selekciju odvijaju na temelju dokumentiranih i analiziranih zahtjeva korisnika. Zbog toga se uspješnost provedbe projekta digitalizacije počeo mjeriti mogućnošću da digitaliziranoj građi pristupi ciljana populacija. Knjižničar treba biti svjestan da postavljanjem digitalne zbirke u online okruženje može doprijeti do novih korisnika knjižnice.³⁴

Važno je spomenuti kako sama digitalizacija ne umanjuje vrijednosti originala. Najbolji primjer za to nam daju rijetki i povijesni dokumenti. Znanstvenicima su oni bitni zbog fizičkih svojstava (uvez i papir), ali i sadržaja. I same slike i dalje imaju veliku kulturnu i umjetničku važnost, bez obzira na digitalizirane primjerke. Oni samo služe kako bi se potaklo zanimanje da se određena slika vidi uživo. Ni jedno računalo nam ne može zamijeniti osjećaje koji nastaju kada gledamo original.³⁵

4.2. Prednosti digitalizacije

Digitalizacija građe nudi brojne prednosti poput:

- a) povećane dostupnosti građe u svako doba dana, bez obzira na našu lokaciju, korištenjem interneta;
- b) povećane funkcionalnosti građe kao što je povećavanje slova, mijenjanje kontrasta pozadine, uspoređivanje digitalnih stranica s originalom;
- c) mogućnosti pohrane na drugim medijima;
- d) sustavne i smislene suradnje s drugim ustanovama;
- e) identifikacije i selekcije građe;
- f) proširene mogućnosti aktivnosti očuvanja građe;
- g) mogućnost pohrane i prikaza široke lepeze građe s karakteristikama koje nije moguće reformatirati koristeći neke druge tehnologije poput stavki u boji ili složenijih grafičkih materijala;

---

³³ National Library of Medicine Selection Criteria for Digital Reformatting. 2006. // Dostupno na: <https://www.nlm.nih.gov/psd/pcm/digitizationcriteria.pdf> (25.5.2016.).

³⁴ Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. Str. 47.

³⁵ Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 55.

- h) digitalizacija može odgovoriti na potrebe za konverzijom druge vrste građe osim papirne (npr. zvučne, filmske i video građe) i može omogućiti prezentiranje i pristup zbirkama koje sadrže mnogo formata uz pomoć jednog sučelja.³⁶

Jedna od ključnih prednosti digitalizacije je i očuvanje rijetke i osjetljive građe. Kada je građa jednom digitalizirana, može se koristiti neprestano te tako zaštititi original, jer se time smanjila potreba za fizičkim pristupom. U isto vrijeme više osoba može pretraživati građu, a sama građa je pretraživa na više načina dok se odgovor na zadani upit odmah dobiva. Digitalna građa zauzima manje prostora od klasične građe i može se neprestano umnožavati bez narušavanja kvalitete.³⁷ Također, s nastalim digitalnim dokumentom može se jednostavno upravljati jer, za razliku od klasične građe, na digitalnoj je moguće lakše prepravljati nedostatke, na primjer prepraviti slike loše kvalitete ili lošu kvalitetu zvučnih zapisa. Grafičke zapise možemo promatrati iz različitih kutova i povećavati i smanjivati odabrane dijelove.³⁸

4.3. Nedostaci digitalizacije

Govoreći o digitalizaciji u knjižnicama, potrebno je dotaknuti se i nedostataka samog postupka te problema trajnosti digitalnog medija. Općenito, jedni od glavnih problema su digitalni formati koji imaju kratak životni vijek u usporedbi s papirom i mikrofilmom te koji nisu „okom čitljivi“; digitalna zaštita (poput npr. vodenih žigova i digitalnih potpisa) koja služi za dokazivanje autentičnosti građe i zaštita od neovlaštenog korištenja koje digitalnu građu čini nečitljivom dok se ne dešifrira pomoću ovlaštenog ključa; zatim brza izmjena tehnologije i brzo zastarijevanje koje zahtijeva konstantno praćenje i prebacivanje na nove

---

³⁶ Recognizing digitization as a preservation reformatting method, Association of research libraries, 2004. Str. 8-9. Dostupno na: <http://www.arl.org/storage/documents/publications/digitization-preservation-reformatting-2004.pdf>. (4.4.2016.).

³⁷ Stančić, H. Digitalizacija kao mogućnost zaštite i predstavljanja baštine. // Školska baština : zbornik radova / Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica, 1999. Rijeka : Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2000. Str. 57.

³⁸ Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 54.

digitalne medije i nove formate;³⁹ te pitanje autorskih prava jer za svaku pojedinu jedinicu građe koju želimo digitalizirati trebamo dobiti suglasnost autora.⁴⁰

Kad govorimo o problemu trajnosti digitalnih medija, smatra se kako digitalni mediji mogu trajati oko pet godina ili čak i manje, dok je vijek trajanja fizičkog medija nevažan s obzirom na brzinu kojom zastarijevaju hardver i softver koji su potrebni za korištenje sadržaja digitalnih medija. Moguće je da disk ili vrpca budu stari oko deset godina i da se i dalje nalaze u optimalnom stanju, ali problem nastaje kada treba pronaći potrebnu kombinaciju hardvera i softvera za njihovo čitanje. Uvijek treba imati na umu kako digitalna informacija nije “okom čitljiva” i kada ne bismo imali tehničke mogućnosti ne bismo ju mogli pokrenuti, prikazati ili koristiti sadržaj jer je informacija izgubljena bez tehničkih mogućnosti.⁴¹

Digitalna građa zahtijeva aktivne napore za održavanje podataka u čitljivom obliku, a ne pasivne, kao do sada, poput stavljanja knjige na policu ili stavljanje spisa i mikrofilma u spremišta.⁴² Klasična građa ima vijek trajanja ovisno o mediju od kojeg je građa načinjena. Ako je dobro pohranjeno i nije izloženo lošim uvjetima, može biti čitljivo i nakon 100 godina. S druge strane, digitalna građa propada ako više ne postoji nositelj na kojemu je zabilježena. Ako se ne poduzimaju odgovarajući koraci za očuvanje i čitljivost digitalne građe, ona može propasti već s 5 godina.⁴³ Lošim pohranjivanjem dovodimo u pitanje postojanje i budućih zbirki jer se događa da propadaju digitalni nositelji, a tehnologija koja je potrebna za njihovo korištenje zastarijeva.⁴⁴

Problemom u očuvanju digitalne građe smatra se i nedostajanje digitalne zaštite. Postoji nekoliko rješenja kao što su migracija, emulacija te održavanje računalnih muzeja svih kombinacija hardvera i softvera, ali su većinom to skupa rješenja koja imaju ozbiljne nedostatke. Bitno je shvatiti kako samim postupkom digitalizacije mi ne zaštićujemo građu i

---

³⁹ Marojević, T. Digitalna zbirka Zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci : dostupnost – zaštita – jedinstvenost. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova / 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 176.

⁴⁰ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. Str. 20.

⁴¹ Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 55-56.

⁴² Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 170.

⁴³ Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 143.

⁴⁴ Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 170.

da postoji veća mogućnost da izgubimo zapise i predmete u digitalnom obliku od predmeta u fizičkom.⁴⁵

Osim navedenih, problem stvara i financijska priroda digitalizacije. Sam postupak je dosta skup, a većinom je to zbog troškova radne snage. Svaku jedinicu koju želimo skenirati moramo provući kroz ruke i to jednu po jednu stranicu, ili sliku. Sami troškovi dosta ovise o stanju, vrijednosti ili kompleksnosti dokumenta i predviđenoga korištenja.⁴⁶ Troškove dodatno povećava nabava opreme, osobito profesionalne, kako bismo što vjernije digitalizirali građu. Troškovi se mogu smanjiti ako se digitalizacija odvija unutar knjižnice i ako knjižnica ima odgovarajuće osoblje i opremu za digitalizaciju. Međutim, ponekad je digitalizacija izvan knjižnice bolje i jednostavnije rješenje. Cijena se određuje na početku postupka pa se tada knjižnica ne mora brinuti oko nabave opreme, školovanja stručnjaka, prepravljanja grešaka tijekom postupka digitalizacije i slično.⁴⁷

Problem stvara i oprema. Mikrofilmovi, fotokopiranje i kartični katalozi zamijenjeni su hardverima i softverima. Knjižnicama su potrebna financijska sredstva za zamjenu opreme koja je često kupljena jednokratnim donacijama. Knjižnice često nemaju isplaniranu politiku nabave nove opreme kada stara postane neupotrebljiva. Zbog toga se oslanjaju na donacije jer im budžet ne uspijeva pokriti troškove.⁴⁸

Nedostatak prostora također uzrokuje probleme. Knjižnice već sada imaju problema gdje smjestiti tiskanu knjižničnu građu koja neprestano raste. Sadašnji standardi za osoblje i zbirke ne predviđaju mjesta za pohranu građe potrebne za digitalizaciju.⁴⁹

---

⁴⁵ Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 56.

⁴⁶ Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 56.

⁴⁷ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 25-26.

⁴⁸ Troll, D. A. How and Why Are Libraries Changing? 2001. // Dostupno na: <https://old.diglib.org/use/whitepaper.htm> (27.5.2016).

⁴⁹ Troll, D. A. How and Why Are Libraries Changing? Dostupno na: <https://old.diglib.org/use/whitepaper.htm> (27.5.2016).

4.3.1. Faktori usporavanja digitalizacije

Prilikom digitalizacije građe, knjižnice obavezno moraju posvetiti pozornost zaštiti autorskih prava, što onemogućuje primjenu automatiziranog postupka digitalizacije. Ono zahtijeva da se pregleda svaka jedinica građe, ustanovi tko je autor i potom se taj autor i pronade. Za djela nastala u koautorstvu ili zbirke čitanki, antologija, hrestomatija itd., potrebno je dobiti dopuštenje od svakoga autora.⁵⁰

Ako se knjižnice odluče na digitalizaciju zaštićenih djela, potrebno im je omogućiti lakše dobivanje suglasnosti nositelja prava. Hrvatski Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima iz 2003. usklađen je s Direktivom o usklađivanju određenih aspekata autorskog prava i srodnih prava u informacijskom društvu iz 2001. godine. Zakonom se omogućuje reproduciranje zaštićenog djela iz fonda knjižnice u jednom primjerku. Međutim, problem nastaje kada knjižnica treba pronaći autora jer mora utrošiti dosta vremena i sredstava kako bi ga identificirala i kontaktirala.⁵¹

Veliki problem digitalizaciji europske kulturne baštine stvara Direktiva o nekim aspektima autorskog prava i srodnih prava u informacijskom društvu iz 2001. godine. Direktiva iziskuje traženje dopuštenja autora prije nego se sadržaj objavi, a inače je sadržaju moguće pristupiti isključivo u knjižničnom prostoru u svrhu znanstvenog rada ili za privatno korištenje. To je dovelo do toga da najveći dio slobodne građe dostupne putem interneta datira iz dvadesetog stoljeća.⁵² Tako ostaju zanemarena djela 20. stoljeća, čija autorska prava još vrijede. Djela nastala u 20. st. su bitna jer su nam najbliža i objašnjavaju nam važne događaje u neposrednoj prošlosti.⁵³

Zanimljivo je i da same knjige znaju stvarati problem oko utvrđivanja autorstva. Probleme stvaraju umetnuti dijelovi poput karti, ilustracija, fotografija itd. Ponekad su navedeni autori umetnutih dijelova, ali najčešće negdje u knjizi, a ne na naslovnoj stranici. Podaci o njima često ne budu navedeni ni u katalogima. Radi toga prije digitalizacije trebamo

---

⁵⁰ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. Str. 20.

⁵¹ Horvat, A. Knjižnice pred odlukom – vrednovanje ili sustavna digitalizacija. Str. 36.

⁵² Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. Str. 19-20.

⁵³ Horvat, A. Knjižnice pred odlukom – vrednovanje ili sustavna digitalizacija. Str. 36

otvoriti knjigu i kompletno je i detaljno pregledati. Bitno je naglasiti da, ako želimo digitalizirati građu, moramo dobiti dopuštenje baš svakog autora, čak i autora umetka.⁵⁴

Prilikom digitalizacije knjižnične građe problem stvaraju i djela siročadi. Za njih je potrebno pronaći rješenja na razini cijele Hrvatske. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u Članku 84.a donosi odluku da knjižnice mogu reproducirati djela siročadi koje posjeduju u svojim zbirkama, među ostalim i u svrhu digitalizacije, te ih mogu stavljati na raspolaganje javnosti. „Radnje reproduciranja i stavljanja na raspolaganje javnosti navedene institucije mogu poduzimati samo radi postizanja ciljeva vezanih uz njihove zadaće od javnog interesa, posebno radi očuvanja i obavljanja djela siročadi koji čine dio njihovih zbirki te osiguravanja njihove dostupnosti za kulturne i obrazovne potrebe.“⁵⁵

U postupku digitalizacije problem stvara i sitni tisak koji čini veliki dio knjižničnih zbirki. Autori fotografija, razglednica i ostalog sitnog tiska su većinom nepoznati, jer su to najčešće djela amatera. Kada se podatak o autoru ne nalazi na građi tada ga većinom nema ni u katalogu.⁵⁶

Nadalje, faktor usporavanja digitalizacije je i donošenje nacionalnog plana za digitalizaciju knjižnične građe koji je propisan u okviru strategije kulturnog razvitka u sklopu projekta „Hrvatska u 21. stoljeću“. Naime, takav nacionalni plan još uvijek nije izrađen, nego su se u Hrvatskoj provodili projekti digitalizacije koji su donijeli dobre rezultate, ali su se izvodili odvojeno - nije bilo međusobne koordinacije i rabile su se različite metode.⁵⁷

Ministarstvo kulture provelo je 2012. godine anketu u narodnim knjižnicama kako bi se saznalo što više o digitalizaciji njihove građe. Rezultati su pokazali kako većina knjižnica nije započela s digitalizacijom građe, iako bi to željele. Razlozi zbog kojih se nisu odlučili na postupak digitalizacije su sljedeći:

- a) „nedostatak opreme za potrebe digitalizacije vrijedne građe,
- b) nedostatak financijskih sredstava,
- c) nedostatak stručnih djelatnika,

---

⁵⁴ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. Str. 21.

⁵⁵ Slobodno korištenje djela siročadi. // Narodne novine 127(2014). Dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima> (9.3.2016.).

⁵⁶ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. Str. 21.

⁵⁷ Seiter-Šverko, D. ; Križaj, L. Digitalizacija kulturne baštine u Republici Hrvatskoj : od trenutne situacije prema nacionalnoj strategiji // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 33.

- d) neosposobljenost knjižničara za postupke digitalizacije i neosposobljenost po pitanju svih vidova toga posla, potreba za nacionalnom strategijom digitalizacije vrijedne građe, te jedinstven stav NSK i preporuka što digitalizirati.⁵⁸

4.4. Kriteriji digitalizacije knjižnične građe

Na digitalizaciju se ne može gledati kao na oblik zaštite građe jer je ona samo jedan od elemenata kojim je moguće spriječiti ili usporiti uništavanje dokumenata. Sam dokument u digitalnom obliku nije u potpunosti zaštićen. Knjige i ostala građa ne propadaju samo i isključivo zbog korištenja, već i zbog njihovog smještaja uslijed nedovoljno prostora u većini knjižnica, ali i zbog utjecaja vanjskih čimbenika poput rata i drugih okolnosti.⁵⁹

Kada se odlučuje koju građu digitalizirati, uspostavljaju se kriteriji koji ovise o veličini, predviđenoj duljini trajanja i predviđenim troškovima digitalizacije. Ako je odlučeno da će se digitalizirati manji opseg građe (dio fonda, dio zbirke ili pojedinačna publikacija), potreban je osmišljen i precizan odabir koji određuje specifičnost zbirke i jedinstvenost fonda. Također se može u obzir uzeti pojedina tema, osoba, razdoblje itd. Većinom se u takvom manjem projektu daje prednost jednom kriteriju.⁶⁰

Kada se radi o projektima većeg opsega govorimo o masovnoj digitalizaciji. Prilikom masovne digitalizacije cjelokupnih fondova knjižnice selekcija građe uglavnom se prethodno ne vrši, iako postoje iznimni slučajevi kad je to nužnost, na primjer kad sva građa nije pogodna za uključivanje u postupak digitalizacije. Ako pak do selekcije i dođe, ona se provodi temeljem bibliografskog opisa građe, a ne na temelju mjerila jedinstvenosti građe i

---

⁵⁸ Seiter-Šverko, D. ; Križaj, L. Digitalizacija kulturne baštine u Republici Hrvatskoj : od trenutne situacije prema nacionalnoj strategiji. Str. 33-34.

⁵⁹ Marojević, T. Digitalna zbirka Zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci : dostupnost – zaštita – jedinstvenost. Str. 175.

⁶⁰ Smjernice za odabir građe za digitalizaciju : radna verzija. Str. 7.

važnosti neke knjižnične zbirke ili nekoga njezinog dijela, što se obično provodi kod digitalizacije koja nije masovna.⁶¹

Programi digitalizacije najčešće obuhvaćaju digitalizaciju vrijedne građe koju je teško pronaći, a često je tražena, kao i građa koja je potrebna za izložbe i publikacije knjižnice, ili građa koju korisnici ne poznaju, a u svrhu njenog promoviranja.⁶² Tako počeci digitalizacije u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu sežu u 1992. godinu kada su digitalizirani članci s temom Domovinskog rata u Hrvatskoj i 1995. godinu kada je izrađen CD-ROM *Croatica* koji ima više od 200 digitaliziranih crtež iz fonda Grafičke zbirke iz 19. i 20. stoljeća.⁶³

Prilikom odabira građe za digitalizaciju potrebno je procijeniti njenu vrijednost na temelju općih i posebnih kriterija. Neki od njih su: rijetkost i jedinstvenost, važnost za knjižnicu, široko ili duboko pokrivanje određenog predmetnog područja, koristan ili noviji sadržaj, građa koja će u digitalnom obliku dobiti na vrijednosti, građa koja će biti dugoročno zanimljiva korisnicima, zaštita autorskih prava i slično.⁶⁴

4.5. Oprema za digitalizaciju

Građa koju se želi digitalizirati može biti tekstualna, slikovna, zvučna, video ili trodimenzionalna. Ovisno o vrsti građe odabire se uređaj za digitalizaciju: za digitalizaciju tekstualne i slikovne građe koriste se skeneri i digitalni fotoaparati, dok se za zvučnu i video građu koriste hardverski dodaci računalima ili posebni uređaji specijalne namjene. Moguće je digitalizirati i trodimenzionalnu građu sa skenerima i digitalnim fotoaparatom ako kao rezultat želimo dobiti njihovu sliku, ali i korištenje 3D skenera za dobivanje trodimenzionalnog modela.⁶⁵

---

⁶¹ Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. Str. 46.

⁶² Smjernice za odabir građe za digitalizaciju : radna verzija. Str. 7.

⁶³ Digitalizirana baština. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://db.nsk.hr/HeritageUnits.aspx?id=197> (5.4.2016.).

⁶⁴ Smjernice za odabir građe za digitalizaciju : radna verzija. Str. 8.

⁶⁵ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 33.

4.5.1. Skeneri

Skeneri dijelimo na koračne i protočne. Koračni skeniraju pojedinačnu građu koja je stavljena na površinu za skeniranje, ali bez ljudske ruke. Dije se na ručne, plošne, skeneri za mikrooblike, rotacione, reprografske i 3D skeneri. Protočni skeneri mogu sami izmjenjivati građu i time se automatizira postupak digitalizacije jer imaju automatski uvlakač stranica.⁶⁶

Ručne skeneri moguće je pronaći u različitim oblicima, a slika nastaje prelaženjem preko izvorne građe. Korištenje zahtijeva mirnu ruku jer se skener konstantno i jednolično pomiče. Ovaj tip skenera daje loše rezultate što se tiče boje, ali su financijski najisplativiji jer su najjeftiniji.⁶⁷

Plošni skeneri su najzastupljeniji skeneri na tržištu. Pogodni su jer za njihovo korištenje nije potrebno preveliko znanje. Njima se lako skeniraju svi dvodimenzionalni plosnati predmeti poput: knjiga, dokumenata, fotografija, crteža i grafika i slično. Prednost im je što ih se može nadograditi opremom za protočne skeniranje ili skeniranje prozirne građe.⁶⁸

Skeneri za mikrooblike se najčešće koriste za građu na filmu poput 35mm dijapozitiva ili negativa. Prednost im je što daju visokokvalitetnu digitalnu sliku i što su isplativi ako postoji velika količina građe koju je potrebno skenirati. Njima se dobiva veća kvaliteta slike jer je sam postupak skeniranja u potpunosti prilagođen mediju za koji su namijenjeni.⁶⁹

Rotacione skeneri najčešće koriste profesionalni studiji za digitalizaciju. Izvornu sliku se stavlja na bubanj koji se okreće oko središnjeg mehanizma. Iako su skupi, daju rezultate koje nije moguće dobiti stolnim skenerima poput izravne konverzija u CMYK, autoizostavanja, većeg dinamičkog raspona i veće površine slike. Skener se koristi isključivo za građu koja se nalazi u posebnim, savitljivim listovima ili na filmu (dijapozitivi i negativ) jer se građa prije skeniranja fiksira na bubanj i mora čvrsto prilijegati uz njegovu zakrivljenu površinu zbog velike brzine vrtnje bubnja prilikom skeniranja.⁷⁰

---

⁶⁶ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 33-34.

⁶⁷ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 34.

⁶⁸ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 34-35.

⁶⁹ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 35-37.

⁷⁰ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 37.

Reprografski skeneri služe za digitalizaciju velikih formata. Imaju prostranu podlogu na koju se stavlja građa, dva bočna elementa za osvjetljivanje građe koji služe da se uklone sjene i izbjegnu odbljesci od reflektirajućih dijelova građe i digitalne glave za snimanje.⁷¹

3D skeneri digitaliziraju predmet tako što analiziraju ili prikupljaju podatke o obliku i izgledu predmeta. Jednim skeniranjem može se izgraditi potpuno novi model. Da bi se dobili podaci o svim plohama građe, potrebno je skeniranje iz mnogo kutova.⁷²

Skeneri za knjige mogu biti koračni i protočni. Koriste se kada se žele digitalizirati uvezeni dokumenti koji su preveliki ili preosjetljivi. Često se kod njih koristi košara u koju se stavlja knjiga kako bi se izbjeglo moguće oštećenje hrpta.⁷³

Protočni skeneri imaju automatski uvlakač stranica. Većinom služe za skeniranje dokumenta u kombinaciji s OCR-om, softverom koji automatski pretvara sliku teksta u obradiv tekst. Pozitivno je što se njima može skenirati od nekoliko desetaka dokumenata u minuti do nekoliko stotina u minuti. Također, protočni skeneri omogućavaju jednostrano i obostrano skeniranje što znatno ubrzava sam postupak skeniranja. Protočnim skenerima možemo smatrati i skenere za knjige koji imaju opciju automatiziranog okretanja stranica, kao i skenere za velike formate građe koji imaju slične opcije za okretanje listova.⁷⁴

4.5.2. Digitalna kamera/fotoaparat

Digitalni fotoaparati i digitalne kamere sve se češće koriste kao uređaji za digitalizaciju jer se pomoću njih može snimati dvodimenzionalna i trodimenzionalna građa. Nakon snimanja moguće je odmah vidjeti sliku ili video zapis te izvršiti potrebne promjene ako je došlo do neke pogreške tijekom snimanja ili ako dobivena slika nije dobra. Prije početka snimanja bitno je zatražiti mišljenje stručnjaka jer je za rad s digitalnim fotoaparatima ili video kamerama potrebna velika količina svjetlosti prilikom koje može doći do oštećenja nekih vrijednih predmeta kulturne baštine.⁷⁵

---

⁷¹ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 39.

⁷² Stančić, H. Digitalizacija. Str. 39.

⁷³ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 40.

⁷⁴ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 41-42.

⁷⁵ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 46-47.

4.6. Postupak digitalizacije knjižnične građe

Projekti digitalizacije služe kao suvremeni način promicanja sadržaja knjižničnih zbirki i stvaranja novih digitalnih izdanja. Mnogi smatraju i zamišljaju sam postupak digitalizacije građe kao snimanje ili predavanje građe na snimanje i zatim preuzimanje digitalnih preslika koje se na kraju pohranjuju na neki od medija. Međutim, to je samo jedan dio kompleksnog postupka digitalizacije, koji u sebi uključuje i mnoštvo stručnih postupaka i radnji.⁷⁶

4.6.1. Priprema za digitalizaciju

Da bi postupak digitalizacije bio uspješan, prvo je potrebno riješiti tehnička pitanja: koji uređaj treba koristiti za digitalizaciju, u kojem formatu i mediju će se nastale datoteke pohranjivati, koje parametre skeniranja postaviti itd.⁷⁷ Ako su dobro procijenjeni svrha i opseg digitalizacije te ako se znaju relevantna svojstva izvornika (veličina i oblik, vrsta materijala, stanje izvornika, čitljivost zapisa, kvaliteta, vizualni prikaz sadržaja i sl.), nije teško odrediti tehnologiju, metodologiju i uređaje za digitalizaciju.⁷⁸

Zatim je potrebno razmotriti pitanja o ishodu digitalizacije: što će knjižnica dobiti s navedenim projektom, koju će korist imati ona i njeni korisnici, što će se sve moći postići projektom i hoće li se to pozitivno odraziti na poslovanje knjižnice. Neophodno je i da svaka pojedina osoba uključena u postupak digitalizacije bude upoznata sa svrhom i ciljevima projekata da bi razumjeli koja su njihova zaduženja i uloga u navedenom poslu.⁷⁹

---

⁷⁶ Belan-Simić, A. ; Vukasović-Rogač, S. Digitalizirana zagrebačka baština : novi pristup zavičajnoj građi. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova / 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 160.

⁷⁷ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 12.

⁷⁸ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 16.

⁷⁹ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 12-13.

4.6.2. Postupak digitalizacije

Sam postupak digitalizacije sastoji se od tri dijela: unos, obrada i strukturiranje podataka. Unos podataka podrazumijeva konverziju originalnog objekta u digitalni oblik korištenjem skenera ili digitalne kamere. Ishod je digitalna slika koja se potom obrađuje. Ako se radi o digitalnoj slici nekog teksta, potrebno ju je pretvoriti u obradivi tekst korištenjem programa za optičko prepoznavanje znakova. To je bitan korak jer se digitalizirana građa priređuje za njezinu namjenu. Sam digitalni zapis može biti više ili manje kvalitetan, snimljen u različitim formatima, veće ili manje kvalitete, komprimiran ili nekomprimiran i slično. Sve to zapravo ovisi o strategiji pristupa digitaliziranoj građi.⁸⁰

Strukturiranje podataka podrazumijeva pripisivanje opisnih metapodataka digitalnim zapisima. Tako se olakšava sama organizacija podataka, ali i omogućuje njihovo brže i lakše pretraživanje. Ishod strukturiranja je složeni digitalni zapis koji čini cjelinu i takvog ga je potrebno čuvati.⁸¹

4.6.2.1. Digitalizacija građe

4.6.2.1.1. Digitalizacija teksta

Tekstualna građa digitalizira se tako što se prvo prepíše u računalo, skenira ili slika digitalnim fotoaparatom. Prilikom skeniranja građe, s obzirom na veličinu formata, treba imati opremu odgovarajuće veličine. Na primjer, prilikom postupka digitalizacije časopisa *Uspjeh* u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci, format časopisa bio je veći od A4 formata pa se svaka stranica lomila na dvije skenirane slike koje su zatim spajane. Međutim, sve je to kvalitetno učinjeno i ne može se vidjeti mjesto spajanja dokumenata.⁸²

Nakon konverzije originalnog dokumenta u digitalni oblik, koristi se program za optičko prepoznavanje slova OCR (engl. Optical Character Recognition). Prepisivanje je najjednostavniji oblik digitalizacije, ali su mu nedostaci što je dugotrajan, naporan i skup. Preporučuje se kada postoji apsolutna vjernost digitalne verzije s originalom, a i kada je

---

⁸⁰ Stančić, H. Digitalizacija kao mogućnost zaštite i predstavljanja baštine. Str. 57.

⁸¹ Stančić, H. Digitalizacija kao mogućnost zaštite i predstavljanja baštine. Str. 57.

⁸² Marojević, T. Digitalna zbirka Zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci : dostupnost – zaštita – jedinstvenost. Str. 177.

nemoguće građu obraditi na drukčiji način. Na primjer, kada su u pitanju stari rukopisi, nedovoljno kontrastne stranice, bilješke na marginama i sl.⁸³

Tekstualna građa skenira se s originala ili postojećeg mikrofilma. Skeniranjem se dobiva digitalna slika teksta, a ne tekst koji se može obrađivati pa je zato potrebna dodatna obrada u OCR-u, jer on sliku teksta pretvara u tekst koji se može obrađivati. Postoje dva načina za skeniranje tekstualne građe. Ako se želi da tekst kasnije bude obradiv i pretraživ, on se ne smije skenirati u boji već kao crno-bijeli dokument kako bi postojao dobar kontrast između podloge i slova. Ako se želi da se tekst skenira sa željom da stranice ostanu pohranjene kao slike, tada ga je moguće skenirati kao crno-bijeli ili dokument u boji. Takav tekst nije pretraživ pa su potrebni metapodaci za njegovo pretraživanje.⁸⁴

Građu koju se slika digitalnim fotoaparatom odmah se zapisuje u digitalnom obliku. Ovaj postupak najčešće se koristi kod građe koju je potrebno digitalizirati odozgo kako se ne bi oštetila. Digitalni fotoaparat daje sliku izvornika koja se kasnije dodatno obrađuje načinima koji su ranije spomenuti.⁸⁵

Potrebno je da se postupak digitalizacije teksta i izbor formata datoteka kvalitetno odradi.

4.6.2.1.2. Digitalizacija zvučnih zapisa

Zvučni zapisi su većinom pohranjeni na magnetnim trakama ili vinilskim pločama. Magnetske trake postoje u obliku audio kasete, studijskih magnetskih traka i sl. Vinilske ili gramofonske ploče postoje u pet različitih oblika:

- a) „S (engl. *single*): promjera 17 cm, 45o/min, dužina snimke oko 3 minute;
- b) MS (engl. *maxi-single*): promjera 30 cm, 45o/min, dužina snimke kao i kod single ploče;
- c) EP (engl. *extended play*): to su zapravo single gramofonske ploče, ali s po dvije snimljene skladbe na svakoj strani ploče;

---

⁸³ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 55.

⁸⁴ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 55-56.

⁸⁵ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 57.

- d) MC (engl. *micro-compact*): promjera 17 cm, 33 o/min, koristile su se uglavnom za govorne snimke;
- e) LP (engl. *long play*): promjera 30 cm, 33 o/min, dužina snimke oko 45 minuta.⁸⁶

Za digitalizaciju zvuka potrebno je imati dodatno spoenu opremu za digitalizaciju na računalo. Ona uključuje uređaje za reprodukciju izvorne zvučne građe, zvučne kartice, miksetu, vanjski pretvarač visoke kvalitete.⁸⁷

Zvučne kartice znaju stvarati šum na digitaliziranom signalu pa digitalni zapis tada nije dovoljno kvalitetan za dugoročnu pohranu u obliku arhivskog zapisa. Da bi zapis bio kvalitetan, treba uključiti miksetu na računalo, a potom vanjski pretvarač visoke kvalitete.⁸⁸

4.6.2.1.3. Digitalizacija filma i video zapisa

Film se može digitalizirati na nekoliko načina. Prije same digitalizacije testira se valjanost filmskih projektor. Ako uređaj ne može reproducirati filmski materijal zbog različitih formata filmske trake, potrebno je potražiti stručnu pomoć izvan knjižnice kod pružatelja takve usluge. Ako uređaj radi, onda slijedi biranje tehnike i uređaja za digitalizaciju. Od mnoštva različitih tehnika za digitalizaciju takve građe, najbolja je korištenje uređaja za digitalizaciju koji digitalizira građu spajanjem na leću projektor koji se spaja na računalo. Računalo treba imati grafičku karticu koja prihvaća signal iz uređaja za digitalizaciju. Kada se radi o zvučnom filmskom materijalu, računalo mora imati kvalitetnu zvučnu karticu. Neka od ostalih rješenja su: projiciranje snimke na bijelu pozadinu, snimanje digitalnom video kamerom i pojedinačna digitalizacija svake sličice filma uz naknadno spajanje.⁸⁹

---

⁸⁶ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 51.

⁸⁷ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 51.

⁸⁸ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 52.

⁸⁹ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 53-54.

Za digitalizaciju video materijala potrebno je posjedovati video uređaj za reprodukciju snimljenih materijala i grafičku karticu na računalu koja prihvaća i digitalizira video signal. Neophodna je i kvalitetna zvučna kartica kako bi se digitalizirao zvuk. Uz sve navedeno podrazumijeva se da imamo računalni program koji prihvaća digitalizirani signal.⁹⁰

Sam uspjeh digitalizacije ovisi i o znanjima i vještinama odgovornih osoba koje ga provode, a to su knjižničar i članovi projektnog tima koji provodi digitalizaciju. Knjižničar ima ključnu ulogu pri omogućivanju upotrebe informacijskih izvora i usluga. Bavi se selekcijom, organizacijom, predstavljanjem i očuvanjem digitalnih izvora, ali i upravljanjem novonastalih zbirki. Potrebno je da knjižničar bude uključen u cjeloživotno obrazovanje da bi stekao neophodna znanja za digitalizaciju knjižnične građe. Na osposobljenost knjižničara za poslove povezane s formiranjem digitalnih knjižničnih zbirki i razinom znanja o tome poslu, veže se i odluka o tome hoće li se digitalizacija vršiti unutar same knjižnice ili izvan nje. Ako se digitalizacija odvija unutar knjižnice, potrebno je stručno osoblje zainteresirano za projekt i željno učenja. Kada se digitalizacija odvija izvan knjižnice, knjižnica se oslanja na znanje osoblja tvrtke koja obavlja digitalizaciju.⁹¹

4.6.3. Postupci nakon digitalizacije

Može se reći i da je jedan od problema briga te zaštita digitalnih dokumenata. Zaštita se provodi neovisno o tome radi li se o građi koja je „rođena digitalna“ ili je digitalizirana iz drugih formata. Takva se građa treba pohraniti tako da se može koristiti i u budućnosti. Budući da se tehnologija neprestano razvija, potrebno je konstantno održavanje sadržaja u upotrebljivom obliku. To predstavlja veliki izazov jer se magnetni mediji poput računalnih diskova, zvučnih i video te podatkovne vrpce moraju presnimavati svakih nekoliko godina. Ujedno se moraju i odgovarajuće pohraniti kako bi bili dugoročno čitljivi.⁹²

---

⁹⁰ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 54.

⁹¹ Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. Str. 48.

⁹² Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 169.

Zaštita digitalizirane građe ima dvije uloge: zaštitu od neovlaštenog pristupa, kopiranja i daljnjeg distribuiranja te dokazivanje autentičnosti građe.⁹³

Uspoređujući papir, film i ostalu fizičku knjižničnu građu, uočiti ćemo da imaju prednost nad digitalnim formatima. Digitalizacijom se slika i zvuk pretvaraju u pojedinačne bitove i tako slika i zvuk gube na kakvoći. Oni se moraju ponovno formirati da bi se vidjele slike i čuli zvukovi.⁹⁴

Digitalna građa treba se nalaziti u sigurnom, dostupnom i održivom informatičkom sustavu. Sam čin pohrane treba biti iskazan kao formalna i dokumentirana funkcija. Pohrana podrazumijeva prijenos sadržaja, svojstva sadržaja, podataka i funkcionalnosti u siguran, dostupan i održiv informacijski sustav. Potrebno je odabrati i formate što otpornije na tehnološke promjene. Ako se želi digitalnu građu dugotrajno sačuvati treba se usmjeriti na sigurnost i pouzdanost sustava u potpunosti za cijelo vrijeme njegova korištenja. Potrebno je neprestano održavanje sustava koje podrazumijevaju svakodnevne radnje i procedure, ali i povremene nadogradnje i izmjene komponenti sustava.⁹⁵

---

⁹³ Stančić, H. Digitalizacija. Str. 95.

⁹⁴ Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Str. 55.

⁹⁵ Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Str. 62-63.

5. Prikaz i usporedba digitalnih knjižničnih zbirki u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj

5.1. Uvod

Ovim prikazom želim dati pregled dostupne građe digitalne knjižnične zbirke na internetskim portalima narodnih knjižnica u Hrvatskoj. Cilj prikaza mi je dati uvid u stanje u Hrvatskoj i koliko je narodnih knjižnica uopće digitaliziralo ili bar počelo s postupkom digitalizacije. Uzorak je obuhvatio sve knjižnice koje posjeduju bilo kakvu digitalnu građu na svojim mrežnim stranicama i kojima je moguće pristupiti internetskim putem. Popis dostupnih digitalnih zbirki pretraživala sam na Portalu narodnih knjižnica (www.knjiznica.hr) i internetskom pretraživaču Google. Prikaz je napravljen po županijama. Nastojala sam u svakoj županiji obuhvatiti sve projekte digitalizacije u njihovim narodnim knjižnicama.

U prvom dijelu prikaza donosim popis digitalnih knjižničnih zbirki po županijama u tekstualnom obliku iz perspektive krajnjeg korisnika. U drugom dijelu donosim tablično razvrstane podatke da bi se lakše snalazili i usporedili pročitano. Pokazatelje po kojima sam prikazala digitalnu građu razvrstala sam u tri kategorije. Pod osnovne informacije navela sam započet postupak digitalizacije građe i mogućnost pristupa digitalnoj zbirci putem stranica knjižnice kojoj pripada. Sljedeći pokazatelji bili su rezultati pretraživanja po vrsti građe gdje je navedena sva građa koja je digitalizirana. U posljednjoj tablici navedene su dostupne funkcije pri pregledu jedinica građe kao što su preuzimanje građe, mogućnost zumiranja i pretraživanja po ključnim riječima te postojanje metapodataka.

5.2. Prikaz digitalnih knjižničnih zbirki po županijama

5.2.1. Bjelovarsko-bilogorska županija

5.2.1.1. Narodna knjižnica „Petar Preradović“

Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar ima dostupnu digitaliziranu građu koja se nalazi na mrežnoj stranici Knjižnice pod izbornikom Digitalna knjižnica. Posebna pozornost u Digitalnoj knjižnici pridodana je zbirci Petar Preradović.⁹⁶

Pod izbornikom Digitalna knjižnica nalazi se petnaest digitaliziranih jedinica pod pet naslova koji su navedeni jedni ispod drugih. Dostupne su putem knjižničnog programa Metelwin. Digitaliziranu građu moguće je zumirati, pretraživati po ključnim riječima, ali ju nije moguće pohraniti. Smatram da bi izbornik Digitalna knjižnica trebao biti bolje organiziran. Trebala bi postojati jasna oznaka za digitaliziranu građu, a ne da se građa nalazi navedena ispod ostalih usluga digitalne knjižnice bez jasne oznake. Jer kada se gleda izbornik „Digitalna knjižnica“, digitalizirane zbirke doimaju se kao poveznice na neke druge usluge, a ne digitalna građa.⁹⁷

Posljednja se navodi zbirka Petar Preradović koja bi mogla biti bolje istaknuta na mrežnim stranicama knjižnice. Na posebnoj mrežnoj stranici zbirke možemo saznati o životu i stvaralaštvu tog našeg hrvatskog pjesnika, čitati i slušati njegove pjesme, pregledati fotografije i riješiti kviz. Stranica je jako lijepo uređena, međutim slova su presitna. Svaka slika koja je digitalizirana u sklopu pojedine kategorije automatski se pohranjuje na računalo jednim klikom na nju. Isto vrijedi i za notne zapise i ostale primjere zapisa koje možemo pronaći na stranici.⁹⁸

---

⁹⁶ Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar. Dostupno na: http://www.knjiznica-bjelovar.hr/index.php/o_nama/ (13.4.2016.).

⁹⁷ Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar. Dostupno na: http://www.knjiznica-bjelovar.hr/index.php/o_nama/ (13.4.2016.).

⁹⁸ Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar . Dostupno na: <http://www.knjiznica-bjelovar.hr/preradovic/main.html> (13.4.2016.).

5.2.2. Brodsko-posavska županija

5.2.2.2. Gradska knjižnica Slavonski Brod

Na početnoj stranici Gradske knjižnice Slavonski Brod možemo pristupiti digitalnoj zavičajnoj zbirci pod nazivom *Brodensia*.⁹⁹ Projekt digitalizacije knjiga i ostale knjižnične građe započeo je 2015. godine. Projektom se željelo prikazati povijest i razvoj lokalne zajednice u vremenu većem od sto godina. Digitalni repozitorij *Brodensia* nastao je konverzijom različitih pisanih, slikovnih i ostalih izvornika u nov oblik digitalnog zapisa i moguće je njegovo trajno nadopunjavanje.¹⁰⁰

Klikom na *Brodensiu* imamo pristup zbirci časopisa i knjiga. Stranica je dobro organizirana i vizualno dotjerana. U zbirci časopisa možemo pristupiti *Prilozima za upoznavanje Broda i okolice I*. Časopis se može pregledavati na internetskoj stranici, a možemo ga i automatski pohraniti na računalo i sadrži metapodatke. Od knjiga je digitalizirano ukupno 72 naslova koje možemo pretraživati po naslovu i autoru.¹⁰¹

5.2.3. Dubrovačko-neretvanska županija

5.2.3.1. Narodna knjižnica Grad

Mrežna stranica Dubrovačke knjižnice na jednom mjestu pohranjuje informacije vezane uz njihovu Narodnu knjižnicu Grad i Znanstvenu knjižnicu. Putem mrežne stranice pod izbornikom Projekti možemo pristupiti digitalnom projektu znanstvene, a ne narodne knjižnice. Projekt digitalizacije građe Zavičajne zbirke *Ragusina* znanstvene knjižnice započeo je 2014. godine i u potpunosti je obuhvatio dvije najtraženije zbirke periodike: *Crvena Hrvatska* i *Karnevalski listovi*. Ukupno je digitalizirano 1457 brojeva *Crvene Hrvatske* i 102 izdanja *Karnevalskih listova*. O projektu neće biti dalje govora jer se odnosi na

---

⁹⁹ Gradska knjižnica Slavonski Brod. Dostupno na: <http://www.gksb.hr/> (11.5.2016.).

¹⁰⁰ Brodensia, zavičajna zbirka. Dostupno na: <http://www.brodensia.hr/index.php/o-projektu> (11.5.2016.).

¹⁰¹ Brodensia, zavičajna zbirka. Dostupno na: <http://www.brodensia.hr/index.php/o-projektu> (11.5.2016.).

znanstvenu knjižnicu, iako se njihovim izdanjima može pristupiti putem mrežne stranice narodne knjižnice.¹⁰²

5.2.4. Istarska županija

5.2.4.1. Gradska knjižnica i čitaonica Pula

Na mrežnim stranicama Gradske knjižnice i čitaonice Pula možemo pronaći digitaliziranu zavičajnu zbirku. Projekt digitalizacije započeo je 2009. godine jer je Knjižnica željela zaštititi građu, osigurati dostupnost te pružiti pristup i informacije korisnicima o zavičajnom kulturnom nasljeđu grada, okolice i Istre. Građa zavičajne zbirke služi promidžbi i vrednovanju zavičajnog kulturnog identiteta kao i promociji istarske baštine. Projektom se predstavila građa koja se ne može posuditi izvan knjižnice.¹⁰³

Stranica je vizualno uređena i laka za snalaženje. Za digitalizaciju prvo je odabrana zbirka starih razglednica. Na stranici Knjižnice možemo vidjeti 124 digitalizirane razglednice s motivima Pule s kraja 19. stoljeća do 30-ih godina 20. stoljeća. Uz razglednice digitalizirana je i zbirka notnih zapisa narodnih popijevki *Hrvatske narodne popijevke iz Istre*, koja je bila objavljena 1910. godine u Puli.¹⁰⁴

Uz navedenu građu imamo i pristup 12 digitaliziranih knjiga koje je moguće samo prelistavati. Knjige su poprilično vjerno digitalizirane, ali ne u potpunosti jer nedostaju neke stranice. Obrada građe rađena je u digitalnom okruženju Dublin Core kako bi se omogućila komunikacija s Europeanom.¹⁰⁵

---

¹⁰² Dubrovačke knjižnice Dubrovnik. Dostupno na:

http://www.dkd.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=355&Itemid=192 (14.4.2016.).

¹⁰³ Virtualna zavičajna zbirka. Projekt Gradske knjižnice i čitaonice Pula. Dostupno na: <http://vizz.gkc-pula.hr/hr/o-projektu/> (14.4.2016.).

¹⁰⁴ Virtualna zavičajna zbirka. Projekt Gradske knjižnice i čitaonice Pula. Dostupno na: <http://vizz.gkc-pula.hr/hr/o-projektu/> (14.4.2016.).

¹⁰⁵ Virtualna zavičajna zbirka. Projekt Gradske knjižnice i čitaonice Pula. Dostupno na: <http://vizz.gkc-pula.hr/hr/o-projektu/> (14.4.2016.).

5.2.4.2. INO - Istarske novine online

O projektu INO – Istarske novine online saznajem putem Google pretraživača. Projekt je 2006. godine pokrenula Sveučilišna knjižnica u Puli. Projektom je ostvarena virtualna čitaonica starih istarskih novina koje su izlazile u 2. polovini 19. st. i 1. polovini 20. st. Projektom se željelo omogućiti pristup tiskanoj kulturnoj baštini Istre. Digitalizirane su 22 novine na hrvatskom, talijanskom i njemačkom jeziku. O projektu neće biti dalje govora jer se odnosi na sveučilišnu, a ne narodnu knjižnicu.¹⁰⁶

5.2.4.3. Gradska knjižnica Poreč

U Gradskoj knjižnici Poreč započela je digitalizacija građe 2002. godine kada je izrađen CD-ROM *Pozice* uz tiskano izdanje zbirke literarnih i likovnih radova *Pozica*. Knjižnica Poreč je od 2009. godine prva narodna knjižnica u Istri koja je imala dostupna digitalizirana izdanja na internetu. Cilj projekta bio je dostupnost tekstualnih, slikovnih i audio zapisa, a osobito značajnih kulturnih vrijednosti zavičajne baštine porečkog kraja. Za prvu digitalizaciju odabrana je publikacija *Srdačno vaš Poreč* jer su putem zavičajne građe željeli promovirati kulturni lokalitet.¹⁰⁷

Smatram kako bi se mrežna stranica digitalne knjižnice trebala doraditi. Za pretraživanje nam je ponuđen izbornik Knjige pod kojim se nalazi i ostala digitalizirana građa. Do sada je digitalizirano osam knjiga, jedne note i dvije razglednice koje možemo zimirati, pretraživati po ključnim riječima i pohraniti na računalo. Međutim, tri knjige nije moguće učitati.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ INO - Istarske novine online. Dostupno na: <http://www.ino.com.hr/> (22.5.2016.).

¹⁰⁷ Gradska knjižnica Poreč. Dostupno na: <http://porec.arhivpro.hr/index.php> (14.4.2016.).

¹⁰⁸ Gradska knjižnica Poreč. Dostupno na: <http://porec.arhivpro.hr/index.php> (14.4.2016.).

5.2.5. Karlovačka županija

5.2.5.1. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“

U Gradskoj knjižnici „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac pod izbornikom Digitalna knjižnica možemo pristupiti Digitaliziranoj karlovačkoj baštini u kojoj je moguće proučiti digitaliziranu građu: *Tri siela narodne čitaonice karlovačke (obrazovno – povjestna crta uz svjetlopisne slike na prvoj izložbi trojedne kraljevine izložena 1864.)*, *Upisana knjiga posjetilaca Ilirske čitaonice u Karlovcu* i knjigu *Grad Karlovac i njegova okolica*. Sama stranica je vizualno uređena i laka za snalaženje. Građa je vjerno digitalizirana i moguće ju je pohraniti na računalo.¹⁰⁹

Na mrežnoj stranici postoji i izbornik Digitalizirani karlovački tisak koji sadrži članke o Domovinskom ratu iz časopisa *Svjetlo* i digitalizirani *Karlovački tjednik*. Dostupni članci iz časopisa *Svjetlo* mogu se zumirati, pregledavati po ključnim riječima i pohraniti na računalo. Međutim, problem nastaje kada želimo pregledati *Karlovački tjednik*. Za njegov pregled potrebno je instalirati Microsoft Silverlight jer u suprotnom ne možemo vidjeti digitaliziranu građu. Međutim, i nakon instalacije Microsoft Silverlighta vidi se samo prva stranica tjednika, a kada želimo ići na iduću sve postane crno. Tek se nakon nekoliko minuta učita tekst što smatram neprihvatljivim u usporedbi s ostalim mrežnim stranicama gdje se nalazi digitalizirana građa koja se učita bez velikog čekanja.¹¹⁰

5.2.5.2. Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca

Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca u Ozlju ima digitaliziranu građu pod nazivom *Gazophylacium*. Građa je dobila ime po najvećem djelu Ivana Belostenca, a radi se o dvojezičnom-dvoknjižnom latinsko-hrvatskom rječniku. Belostenec je smatrao taj rječnik svojim životnim djelom i radio je na njemu sve do smrti. Rječnik nije uspio završiti pa se nalazio u rukopisu 65 godina u pavlinskom samostanu. Djelo je vjerno digitalizirano, a moguće ga je zumirati i pohraniti na računalo.¹¹¹

---

¹⁰⁹ Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“. Dostupno na: http://www.gkka.hr/?page_id=975 (14.4.2016.).

¹¹⁰ Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“. Dostupno na: http://www.gkka.hr/?page_id=2669 (14.4.2016.).

¹¹¹ Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca. Dostupno na: <http://www.gkc-ivanabelostenca.hr/index.php/o-nama> (14.4.2016.).

5.2.6. Koprivničko-križevačka županija

5.2.6.1. Gradska knjižnica Đurđevac

Na mrežnim stranicama Gradske knjižnice Đurđevac možemo pronaći arhivu đurđevačkih novina. Projektom je digitalizirano 59 brojeva novina *Podravec* (1991.-1992.), 72 broja *Đurđevačkog vjesnika* (1952.-1969.) i 4 broja *Novog Podravca* (1953.). Sama stranica dosta je jednostavna i laka za snalaženje, ali mislim da bi ju trebalo malo doraditi jer izgleda kao isječak iz novina, a slova su dosta sitna. Građa je dostupna putem knjižničkog programa Metelwin. Novine su vjerno digitalizirane. Mogu se zumirati, ali se ne mogu pretraživati po ključnim riječima i pohraniti na računalo.¹¹²

5.2.6.2. Knjižnica i čitaonica „Fran Galović” Koprivnica

Na mrežnoj stranici Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica nalazi se poveznica na digitaliziranu građu, dokumente i isprave, djela Frana Galovića i razglednice. Digitalizirana građa dostupna je putem knjižničkog programa Metelwin. Projekt je započeo 2007. godine u okviru projekta Digitalizacija zavičajne kulturne baštine i projekta Hrvatska kulturna baština koje je provodilo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.¹¹³

Digitalna građa podijeljena je u dva izbornika:

- a) Koprivnički zavičajni projekti digitalizacije:
  1. Koprivnička kulturna baština
  2. Digitalizirane razglednice
  3. Fran Galović online
  4. Digitalizirani koprivnički tisak
  5. Digitalizirana građa Glasa Podravine

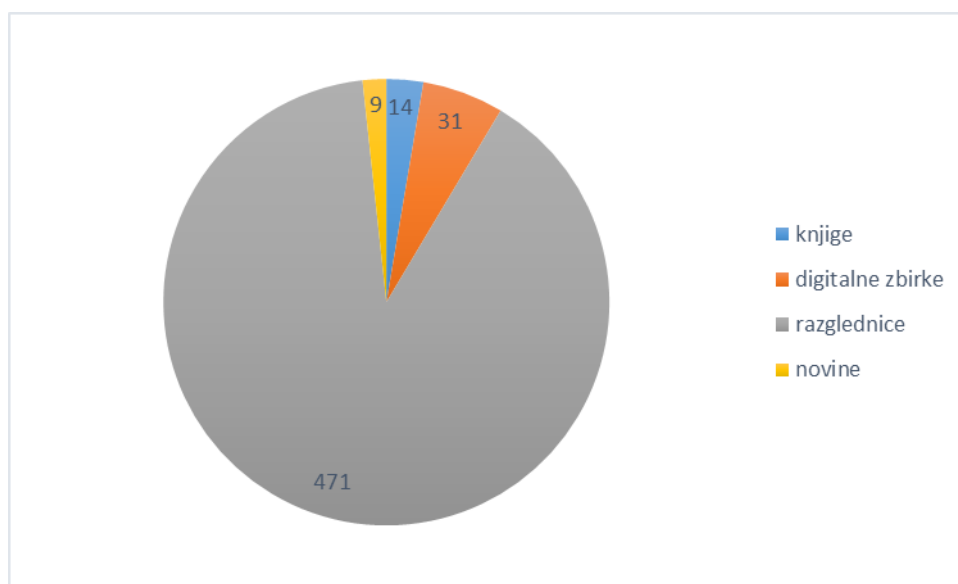
¹¹² Novinstvo Đurđevca. Gradska knjižnica Đurđevac. Dostupno na: <http://library.foi.hr/dj/upit.aspx> (14.4.2016.).

¹¹³ Knjižnica Fran Galović Koprivnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=11&n=5> (14.4.2016.).

b) Digitalna izdanja knjižnice:

1. Zbornik radova „Knjižnična usluga za slijepe i slabovidne : stanje i perspektive”
2. Katalog izložbe „Tražimo najstariju slikovnicu u Koprivnici”
3. Bibliobus za mene znači sreću
4. Koprivnica - slikovnica¹¹⁴

Koprivnički zavičajni projekt digitalizacije obuhvaća 31 digitalnu zbirku Koprivničke kulturne baštine, 14 knjiga, 471 razglednicu iz 2 zbirke, 9 digitaliziranih novina koprivničkog tiska i digitalizirane brojeve *Glasa Podravine* od 1950. do 2007. godine (Slika 1). Građa je dostupna putem knjižničkog programa Metelwin. Građa je vjerno digitalizirana, ali ima nekih nedostataka. Razglednice možemo zumirati i imamo metapodatke za njih, ali ih ne možemo pohraniti na računalo dok pojedine novine ne možemo pročitati na pregibima gdje su bile izvorno presavijene.¹¹⁵

Slika 1. Digitalizirana građa u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović” Koprivnica

¹¹⁴ Knjižnica Fran Galović Koprivnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=11&n=5> (14.4.2016.).

¹¹⁵ Knjižnica Fran Galović Koprivnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=11&n=5> (14.4.2016.).

Knjižnica je posebnu pozornost pridala zbirci Frana Galovića, hrvatskog književnika moderne. Mrežna stranica na kojoj se nalazi je uređena, a sama građa je vjerno digitalizirana. Moguće ju je zumirati i pohraniti na računalo.¹¹⁶

Digitalna izdanja Knjižnice imaju po jedan primjerak ranije navedene građe. Građu je moguće zumirati i pretraživati po ključnim riječima.¹¹⁷

5.2.6.3. Gradska knjižnica „Franjo Marković” Križevci

Gradska knjižnica „Franjo Marković” Križevci na mrežnoj stranici ima zavičajnu zbirku *Crisiensia*. Knjižnica trenutno radi na projektu izrade digitalne hemeroteke. Na mrežnoj stranici možemo pristupiti probnoj verziji koja obuhvaća novinske članke od 2001. do 2008. godine.¹¹⁸

Projekt se odnosi na digitalizaciju članaka iz dnevnog tiska koji se odnose na Križevce i okolicu. Do sada su na CD-ROM-u digitalizirani novinski izresci za godine 1975-1978. Knjižnica planira digitalizirati cjelokupnu zbirku hemeroteke od 1975. do danas.¹¹⁹

Pretraživanjem hemeroteke možemo pristupiti novinskim člancima koji su prikazani u digitaliziranom obliku, a ispod članka se nalazi pretipkan tekst kako bi sve bilo čitljivije korisnicima. Sve je vjerno digitalizirano, a isječke i razglednice moguće je zumirati, pretraživati po ključnim riječima i pohraniti na računalo.¹²⁰

---

¹¹⁶ Knjižnica Fran Galović Koprivnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=11&n=5> (14.4.2016.).

¹¹⁷ Knjižnica Fran Galović Koprivnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=11&n=5> (14.4.2016.).

¹¹⁸ Gradska knjižnica „Franjo Marković” Križevci. Dostupno na: <http://www.knjiznica-krizevci.hr/html.asp?id=1310> (14.4.2016.).

¹¹⁹ Gradska knjižnica „Franjo Marković” Križevci. Dostupno na: <http://www.knjiznica-krizevci.hr/html.asp?id=1310> (14.4.2016.).

¹²⁰ Gradska knjižnica „Franjo Marković” Križevci. Dostupno na: <http://www.knjiznica-krizevci.hr/html.asp?id=1310> (14.4.2016.).

5.2.7. Krapinsko-zagorska županija

5.2.7.1. Gradska knjižnica Krapina

Gradska knjižnica Krapina započela je s projektom digitalizacije *Krapinskog vjesnika*, lokalnih novina koje su izlazile od 1979. do 1989. godine. Novine su pratile gospodarske, kulturne, političke i ostale aspekte života krapinske zajednice. Knjižnica se odlučila na projekt digitalizacije jer su se željeli očuvati izvorni primjerci od oštećivanja, ali i povećati dostupnost. Ukupno je skenirano svih 205 brojeva s preko 2500 stranica. Na mrežnoj stranici dostupni su brojevi od 1979. do 1986. godine. Za pregled je potrebno imati Microsoft Silverlight koji i u ovom slučaju ne radi dobro.¹²¹

5.2.8. Ličko-senjska županija

Na području Ličko-senjske županije nije započet niti jedan postupak digitalizacije u narodnim knjižnicama.¹²²

5.2.9. Međimurska županija

U međimurskoj županiji ne postoji ni jedna narodna knjižnica u kojoj je dostupna digitalna građa u sklopu narodne knjižnice. Planirana je digitalizacija knjižnične građe u Knjižnici i čitaonici Grada Preloga o donjem Međimurju u sklopu projekta *Pučka pobožnost i predajna etnobaština na tlu donjeg Međimurja* kako bi se predstavila i popularizirala etnološka i ostala građa o donjem Međimurju.¹²³

---

¹²¹ Gradska knjižnica Krapina. Dostupno na: <http://krapina.arhivpro.hr/index.php> (16.4.2016.).

¹²² Portal narodnih knjižnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica.hr/mods/knjiznice/?zupanija=9> (16.4.2016.).

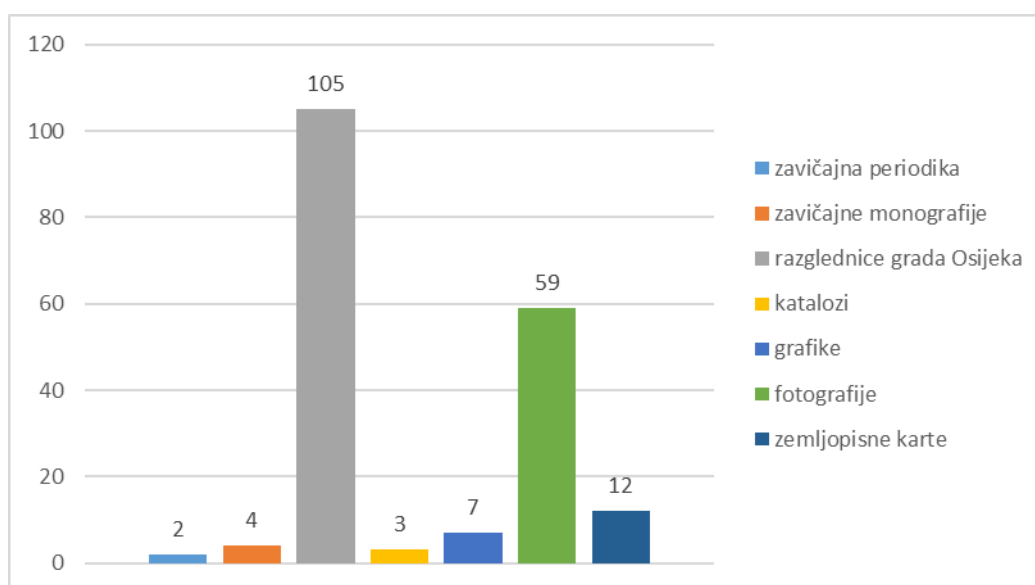
¹²³ Knjižnica i čitaonica Grada Preloga. Dostupno na: <http://knjiznica-prelog.webs.com/> (16.4.2016.).

5.2.10. Osječko-baranjska županija

5.2.10.1. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek omogućuje pristup svojoj digitalnoj knjižnici putem svoje službene stranice. Digitalna knjižnica sadrži vrijednu i rijetku građu osječkoga kraja. Građa je pohranjena u zbirnama i odjelima Knjižnice. Digitalnom knjižnicom željeli su riješiti problem nedovoljne dostupnosti građe svojim korisnicima, ali i onima potencijalnim. Željeli su omogućiti pristup građi kojoj je bilo teško pristupiti. Htjeli su omogućiti i interaktivan rad na dokumentima i zbirnama, bez obzira na kojoj se lokaciji nalazili.¹²⁴

U dijagramu vidimo popis digitalizirane građe i broj primjeraka (Slika 2).¹²⁵

Slika 2. Digitalizirana građa u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek

U zavičajnoj periodici započeo je projekt digitalizacije tjednikom *Osječka pozornica*. Bio je to tjednik Hrvatskog državnog kazališta u Osijeku, koji je izlazio u razdoblju od 1941. do 1944. godine. Projekt digitalizacije nastavljen je digitalizacijom časopisa *Hrvatska pčela*.

¹²⁴ Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek. Dostupno na: <http://www.gskos.unios.hr/?upit=sadrzaj&id=191> (15.2.2016.).

¹²⁵ Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek. Dostupno na: <http://www.gskos.unios.hr/?upit=sadrzaj&id=191> (15.2.2016.).

Projekt digitalizacije časopisa započeo je u Knjižnici 2011. godine, povodom 130. godišnjice početka izlaženja.¹²⁶

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek pokrenula je 2014. godine projekt digitalizacije Književne baštine Rudolfa Franjina Magjera. Projektom je željela doprinijeti Hrvatskoj kulturnoj baštini, nacionalnom projektu digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe, koji se odvija pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Na službenoj stranici imamo pristup Magjerovoj autobiografiji, 33 književna rada, 7 pisama, ostalim izvorima o Magjeru i književnu kritiku od strane prof. Mate Božičevića. Službena stranica o Magjerovu životu još je uvijek u nastajanju i još uvijek nisu svi planirani sadržaji vidljivi na njenom sučelju.¹²⁷

5.2.11. Požeško-slavonska županija

5.2.11.1. Gradska knjižnica i čitaonica Požega

Da bi se približili svojim korisnicima, Gradska knjižnica i čitaonica Požega započela je 2009. godine projekt digitalizacije stare i rijetke građe *Possegana* koja je bila pohranjena u zbirka i odjelima Knjižnice.¹²⁸

Zbirku digitalnih izdanja rarijitetnih knjiga iz zavičajne zbirke *Possegana* čine:

1. *Ilirska slovnica*, djelo Vjekoslava Babukića iz 1854. godine;
2. *Iz mladieh lietah*, djelo Ivana Napoleona Špun-Stričića iz 1866. godine;
3. *Požega*, djelo Julija Kempfa iz 1910. godine.¹²⁹

U Knjižnici su digitalizirane 33 vrste građe koje možemo vidjeti u navedenom dijagramu (Slika 3).¹³⁰

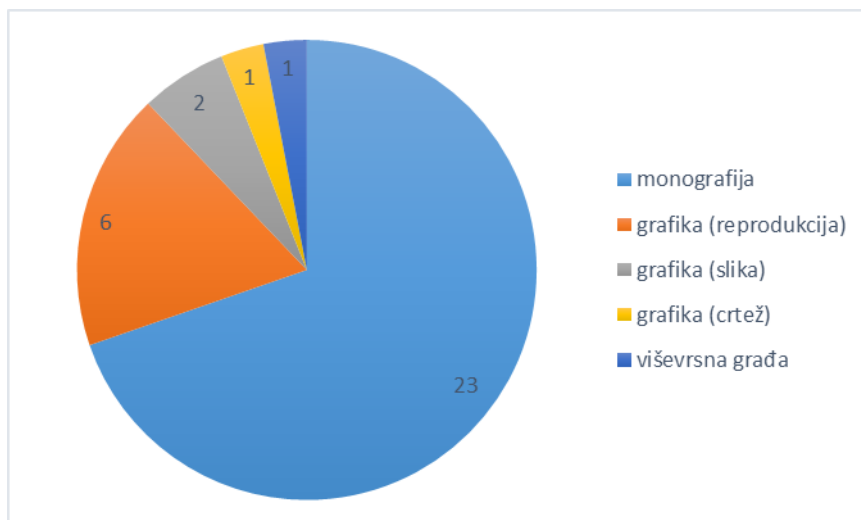
¹²⁶ Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek. Dostupno na: <http://www.gskos.unios.hr/?upit=sadrzaj&id=191> (15.2.2016.).

¹²⁷ Književna baština R. F. Magjera. Dostupno na: <http://magjer.gskos.hr/> (15.2.2016.).

¹²⁸ Gradska knjižnica i čitaonica Požega. Dostupno na: <http://www.gkpz.hr/digitalna-bastina/> (15.2.2016.).

¹²⁹ Gradska knjižnica i čitaonica Požega. Dostupno na: <http://www.gkpz.hr/digitalna-bastina/> (15.2.2016.).

¹³⁰ Gradska knjižnica i čitaonica Požega. Dostupno na: <http://www.gkpz.hr/digitalna-bastina/> (15.2.2016.).

Slika 3. Digitalizirana građa u Gradskoj knjižnici i čitaonici Požega

Digitaliziranu građu moguće je pretraživati po ključnim riječima, zimirati, sadrži metapodatke, ali ju nije moguće pohraniti na računalo. Pretraživanje je putem Metelwina.¹³¹

Putem portala Knjižnice možemo pristupiti i *Knjižnici Julija Kempfa* koja nam prikazuje dvadeset djela koja je Kempf posjedovao. Knjižnica je 2009. godine dobila u posjed njegove knjige povod 145. obljetnice Kempfova rođenja i 75. obljetnice smrti. Također možemo vidjeti i Uskrsne čestitke i razglednice iz ostavštine obitelji Kempf, točnije njih 24.¹³²

5.2.12. Primorsko-goranska županija

5.2.12.1. Gradska knjižnica Rijeka

Na mrežnoj stranici Gradske knjižnice Rijeka postoji digitalna knjižnica *SveVid*. *SveVid* okuplja digitalizirane i digitalno rođene objekte koja se odnosi na zavičajnu zbirku, stručnu literaturu i stručna postignuća djelatnika Knjižnice. Tako na jednom mjestu imamo pristup knjigama, razglednicama, novinama i časopisima te virtualne izložbe.¹³³

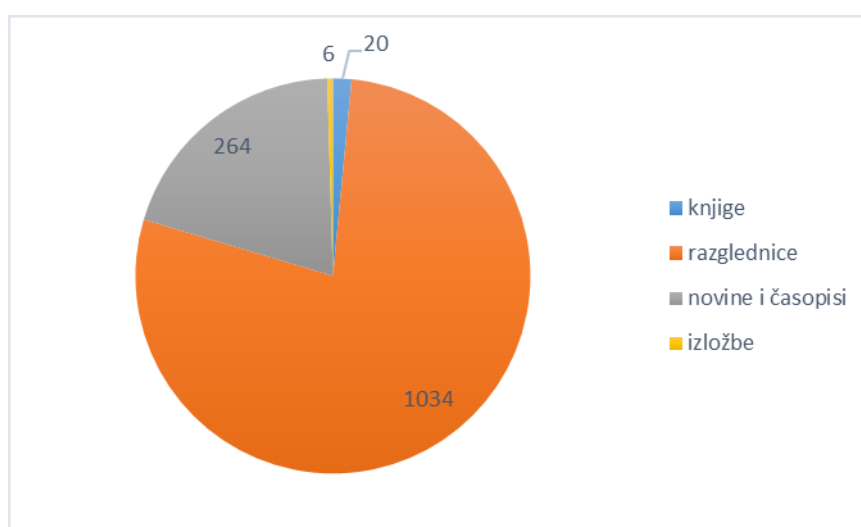
¹³¹ Gradska knjižnica i čitaonica Požega. Dostupno na: <http://www.gkpz.hr/digitalna-bastina/> (15.2.2016.).

¹³² Gradska knjižnica i čitaonica Požega. Dostupno na: <http://www.gkpz.hr/digitalna-bastina/> (15.2.2016.).

¹³³ SVEVID digitalna knjižnica. Dostupno na: <https://svevid.loccloudhosting.net/> (16.4.2016.).

Digitalna knjižnica napravljena je u programu otvorenog koda Omeka jer podržava međunarodne standarde podataka i njihove razmjene jer se želi postići da se digitalni objekti lakše uključe u vanjske usluge poput Europeane.¹³⁴

U Knjižnici se nalazi 1324 jedinica digitalne građe koje možemo vidjeti u navedenom dijagramu (Slika 4).¹³⁵ Sadržaj je moguće zumirati, pretraživati po ključnim riječima, pohraniti na računalo i sadrži metapodatke. Jedan dio građe nalazi se na talijanskom jeziku, a sama građa je poprilično vjerno digitalizirana.¹³⁶

Slika 4. Digitalna građa u Gradskoj knjižnici Rijeka

5.2.13. Sisačko-moslavačka županija

5.2.13.1. Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak

Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak pokrenula je projekt digitalizacije tjednika *Jedinstvo*. Tjednik je izlazio od 1953. do 1992. Godine 1992. tjednik mijenja ime u *Sisački tjednik*, a 1998. u *Novi Sisački tjednik*. Knjižnica je jedna od rijetkih ustanova koja čuva ovu građu pa je projekt pokrenut kako bi se sačuvala građa, ali i bila dostupna

¹³⁴ SVEVID digitalna knjižnica. Dostupno na: <https://svevid.locloudhosting.net/> (16.4.2016.).

¹³⁵ SVEVID digitalna knjižnica. Dostupno na: <https://svevid.locloudhosting.net/> (16.4.2016.).

¹³⁶ SVEVID digitalna knjižnica. Dostupno na: <https://svevid.locloudhosting.net/> (16.4.2016.).

korisnicima. Planirano je da projekt obuhvati sva godišta tjednika. Tjednik je moguće zumirati i pohraniti na računalo. Novine su vjerno digitalizirane, međutim na pojedinim rubovima sadržaj nije čitljiv.¹³⁷

Projekt digitalizacije nije istaknut na stranicama Knjižnice već o njemu saznajem putem Google pretraživača.¹³⁸

5.2.14. Splitsko-dalmatinska županija

5.2.14.1. Gradska knjižnica Kaštela

Na mrežnoj stranici Gradske knjižnice Kaštela navodi se kako je započeo projekt digitalizacije odabranih naslova iz Zavičajne zbirke. Projektom se želi olakšati dostupnost značajnije zavičajne građe. Digitalizirana baština okupljat će izbor najznačajnijih djela iz fonda Gradske knjižnice Kaštela prenesenih u digitalni oblik. Navodi se kako je prvi tako dostupan naslov reprint *Pravilnik društva hrvatske čitaonice u Novome kod Trogira* iz 1898. godine. Njemu možemo pristupiti putem Google pretraživača jer navedeni link na mrežnoj stranici još ne funkcionira.¹³⁹

5.2.14.2. Gradska knjižnica Solin

Gradska knjižnica Solin digitalizira fond zavičajne zbirke *Salonitane*. Putem mrežne stranice Knjižnice možemo pristupiti digitalnoj zavičajnoj zbirci. Do sada je digitalizirano 10 zavičajnih zbirki. Građa je poprilično vjerno digitalizirana. Omogućeno je pretraživanje po ključnim riječima i zumiranje.¹⁴⁰

5.2.14.3. Gradska knjižnica Marka Marulića Split

Putem stranice Gradske knjižnice Marka Marulića Split pristupa se digitaliziranoj zavičajnoj zbirci *Spalatina*. Projekt je započeo 2009. godine u okviru projekta digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe koji je pokrenulo Ministarstvo kulture Republike

---

¹³⁷ Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak. Dostupno na: <http://sisak.arhivpro.hr/> (16.4.2016.).

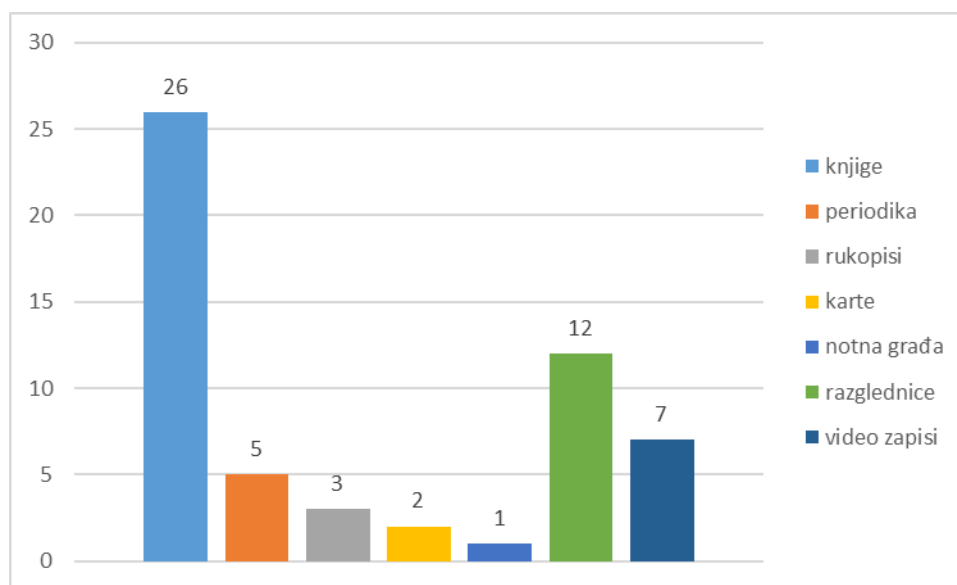
¹³⁸ Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak. Dostupno na: <http://www.nkc-sisak.hr/> (16.4.2016.).

¹³⁹ Gradska knjižnica Kaštela. Dostupno na: <http://www.gkk.hr/digitalizirana-bastina/> (16.4.2016.).

¹⁴⁰ Gradska knjižnica Solin. Dostupno na: <http://www.knjiznicasolin.hr/index.php/nasa-izdanja/digitalna-zavicajna-zbirka-salonitana> (16.4.2016.).

Hrvatske 2007. godine u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu, Hrvatskim državnim arhivom i Muzejskim dokumentacijskim centrom.¹⁴¹

Projektom se željelo približiti korisnicima društvenu i kulturnu prošlost Splita i zaštititi izvornik od prekomjernog korištenja. Digitalizirana su djela splitskih autora i djela koja su tiskana u prvim splitskim tiskarama. Svaka od digitaliziranih jedinica ima dokumentarnu vrijednost i prikazuju društvenu i kulturnu prošlost Splita (Slika 5). U fazi pripreme je i objavljivanje fotografija.¹⁴²

Slika 5. Digitalizirana građa u Gradskoj knjižnici Marka Marulića Split

Građa je vjerno digitalizirana. Doima se kao da se drži izvorna građa u rukama. Omogućeno je zumiranje i pretraživanje po ključnim riječima, ali nije moguće pohranjivanje na računalo. Sadrži i metapodatke. Video zapisi se nalaze 4 putem Vimeo servisa, a 3 putem YouTubea. Jedino fotografije nisu dostupne i navodi se kako su u fazi pripreme za objavljivanje.¹⁴³

¹⁴¹ Digitalizirana zavičajna zbirka Spalatina. Dostupno na: http://www.gkmm.hr/digitalizirana_bastina.htm (16.4.2016.).

¹⁴² Digitalizirana zavičajna zbirka Spalatina. Dostupno na: http://www.gkmm.hr/digitalizirana_bastina.htm (16.4.2016.).

¹⁴³ Digitalizirana zavičajna zbirka Spalatina. Dostupno na: http://www.gkmm.hr/digitalizirana_zavicajna_zbirka-knjige.htm (16.4.2016.).

5.2.15. Varaždinska županija

5.2.15.1. Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kerstner u Ludbregu

Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kerstner digitalizirala je zbirku starih fotografija, razglednica i brošura pod imenom *Podzemni hodnici Ludbrega* te novine Ludbreški list. Razglednice je moguće učitati na mrežnim stranicama Knjižnice.¹⁴⁴

Ludbreški list digitaliziran je u razdoblju od 1979. do 1989. godine. Digitaliziran je 91 broj. Novine su dostupne putem knjižničkog programa Metelwin, vjerno su digitalizirane i mogu se zumirati.¹⁴⁵

5.2.15.2. Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof

Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof započela je 2010. godine s digitalizacijom *Novomarofskog vjesnika*. Digitalizirano je 12 brojeva. Knjižnica je digitalizirala i monografiju *Tajne Grebengrada ili Posljednji grof od Zagorja*. Digitalizirana građa dostupna je putem kataloga Crolista. Sadrži metapodatke, a moguće ju je zumirati i pohraniti na računalo.¹⁴⁶

5.2.15.3. Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“

Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ digitalizirala je zavičajnu građu *Warasdiniensia*. U zbirci je dostupna građa koju možemo vidjeti u dijagramu (Slika 6).¹⁴⁷

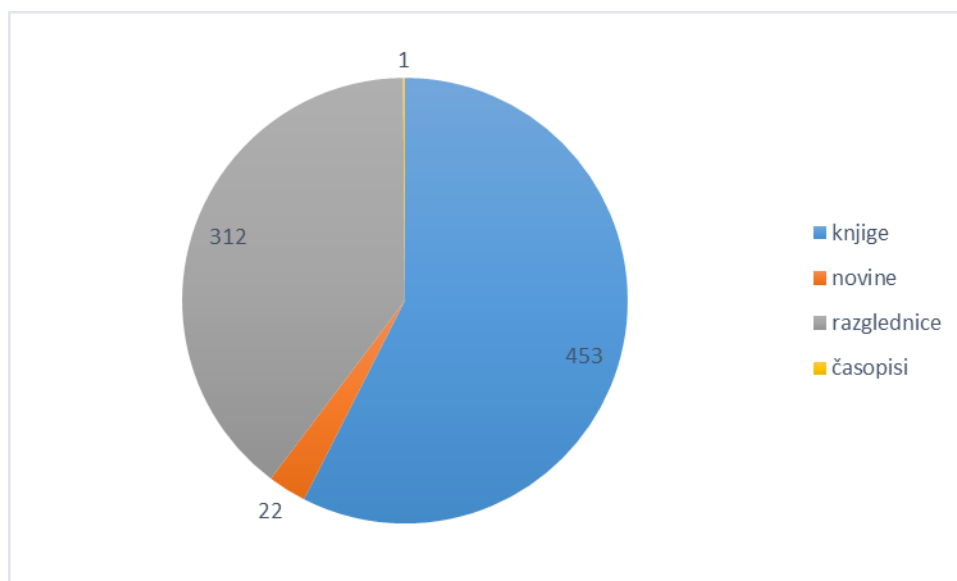
¹⁴⁴ Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kerstner, Ludbreg. Dostupno na: http://www.knjiznica-ludbreg.hr/zavicajna_zbirka.htm (16.4.2016.).

¹⁴⁵ Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kerstner, Ludbreg. Ludbreški list. Dostupno na: <http://library.foi.hr/ll/upit.aspx?B=80> (16.4.2016.).

¹⁴⁶ Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof. Dostupno na: <http://www.gknm.hr/arhiva-novosti.html> (16.4.2016.).

¹⁴⁷ Warasdiniensia – Digitalizirana zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ Varaždin. Dostupno na: <http://library.foi.hr/zbirke/varazdin/index.php?page=main> (16.4.2016.).

Slika 6. Digitalizirana građa u Gradskoj knjižnici i čitaonici „Metel Ožegović“

Mrežna stranica zbirke je donekle uređena, ali ju je potrebno još nadopuniti s podacima. Zbirci pristupamo putem knjižničkog programa Metelwin. Građu je moguće zumirati, ali tada kvaliteta slabi.¹⁴⁸

5.2.16. Virovitičko-podravaska županija

5.2.16.1. Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica

Na mrežnoj stranici Gradske knjižnice i čitaonice Virovitica ne spominje se postojanje digitalizirane zavičajne zbirke. Međutim, kada se u internetski pretraživač Google upiše pojam digitalizacije za navedenu knjižnicu dobijemo da postoji digitalizirana građa. Sama mrežna stranica za digitaliziranu građu je još u nastajanju i nije do kraja uređena.¹⁴⁹

Na mrežnoj stranici dostupne su nam 22 godine *Virovitičkog lista* koje su digitalizirane, počevši od 1993. pa do 2014. godine. Inicijativu za digitalizaciju lokalnih novina pokrenula je 2013. godine ravnateljica Gradske knjižnice Višnja Romaj, prof. *Virovitički list* dio je knjižne građe Zavičajne zbirke Gradske knjižnice. Projektom se željelo

¹⁴⁸ Warasdiniensia – Digitalizirana zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ Varaždin. Dostupno na: <http://library.foi.hr/zbirke/varazdin/index.php?page=main> (16.4.2016.).

¹⁴⁹ Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica. Dostupno na: <http://www.knjiznicavirovitica.hr/> (18.4.2016.).

sačuvati list za buduće generacije. S vremenom se želi postići da svi brojevi lista budu pretraživi u izvornom formatu.¹⁵⁰

Pretraživanje je jednostavno. Samo kliknemo na godinu izdanja lista i potom pretražujemo po brojevima. Dobra je vidljivost samih slova i lako ih čitamo. Novine možemo zimirati. Zbirci pristupamo putem knjižničnog programa Metelwin.¹⁵¹

5.2.17. Vukovarsko-srijemska županija

5.2.17.1. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci pokrenula je postupak izgradnje digitalne zbirke 2008. godine. Zbirka se neprestano obogaćuje i nadopunjuje novim naslovima časopisa i knjiga, koje imaju velik utjecaj na lokalnu zajednicu, Vinkovce i Vukovarsko-srijemsku županiju. Nastoje se digitalizirati sadržaji iz Zavičajne zbirke *Cibaliana*, koje korisnici svakodnevno koriste. Njihovom digitalizacijom želi se, osim olakšavanja dostupnosti, produžiti trajanje materijalnih primjeraka naslova, jer se tako manje koriste i posljedično tome manje oštećuju.¹⁵²

Knjižnica svojim najvećim projektom na polju digitalizacije smatra digitalizaciju *Vinkovačkog lista*. Projektom su digitalizirani svi brojevi novina s najdužom tradicijom izlaženja. *Vinkovački list* odabran je jer je od 1952. godine do danas ostao najvažnijim izvorom povijesti za Vinkovce. U digitalnoj zbirci nalazi se više od 47 tisuća jedinica, kojima se može pristupiti besplatno.¹⁵³

---

¹⁵⁰ Digitalizirana građa Gradske knjižnice i čitaonice Virovitica.

<http://library.foi.hr/novine/d.aspx?C=130&grupa=Gradska%20knji%9Enica%20i%20%E8itaonica%20Virovitic a&vrsta=VLA&H=virovitica> (18.4.2016.).

¹⁵¹ Digitalizirana građa Gradske knjižnice i čitaonice Virovitica.

<http://library.foi.hr/novine/d.aspx?C=130&grupa=Gradska%20knji%9Enica%20i%20%E8itaonica%20Virovitic a&vrsta=VLA&H=virovitica> (18.4.2016.).

¹⁵² Digitalizirana građa zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. Dostupno na:

<https://library.foi.hr/zbirke/vinkovci/index.php?page=oprojektu> (18.4.2016.).

¹⁵³ Digitalizirana građa zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. Dostupno na:

<https://library.foi.hr/zbirke/vinkovci/index.php?page=oprojektu> (18.4.2016.).

Od digitaliziranih knjiga dostupno je 37 naslova u digitalnoj zbirci Knjižnice. Od novina, osim *Vinkovačkog lista*, na portalu Knjižnice možemo vidjeti kako su započeti projekti digitalizacije novina *Cibalis*, *Cibalis: List za zbilju, šalu i satiru* i *Hrvatski branik: Nezavisni tjedni informativni list*.¹⁵⁴

Knjige su dostupne putem knjižničnog programa Metelwin. Omogućeno je zumiranje, pretraživanje prema ključnim riječima, međutim ne mogu se pohraniti datoteke. Građa je pregledna i dobro vidljiva. Novine su lako pretražive po godini izdanja i brojevima.¹⁵⁵

5.2.18. Zadarska županija

5.2.18.1. Gradska knjižnica Zadar

Na mrežnoj stranici Gradske knjižnice Zadar pronalazimo projekt digitalizacije *Delmata*. Projekt je započeo 2009. godine, a odnosi se na stvaralaštvo Ljube Stipišića Delmate. Projektom se željelo sačuvati njegov opus kao bitna dio hrvatske glazbene baštine. Delmatin opus bitan je ponajviše zbog muzikološkog i kulturološkog značaja te za gradnju i očuvanje identiteta južne Hrvatske. Služi za upoznavanje hrvatske glazbene baštine, istraživanje, eksperimentiranje i kao inspiracija za kreativni rad. U ostvarenju projekta pomoglo je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Raiffeisen banka.¹⁵⁶

Na mrežnim stranicama dostupna je građa koju možemo vidjeti u dijagramu (Slika 7).¹⁵⁷

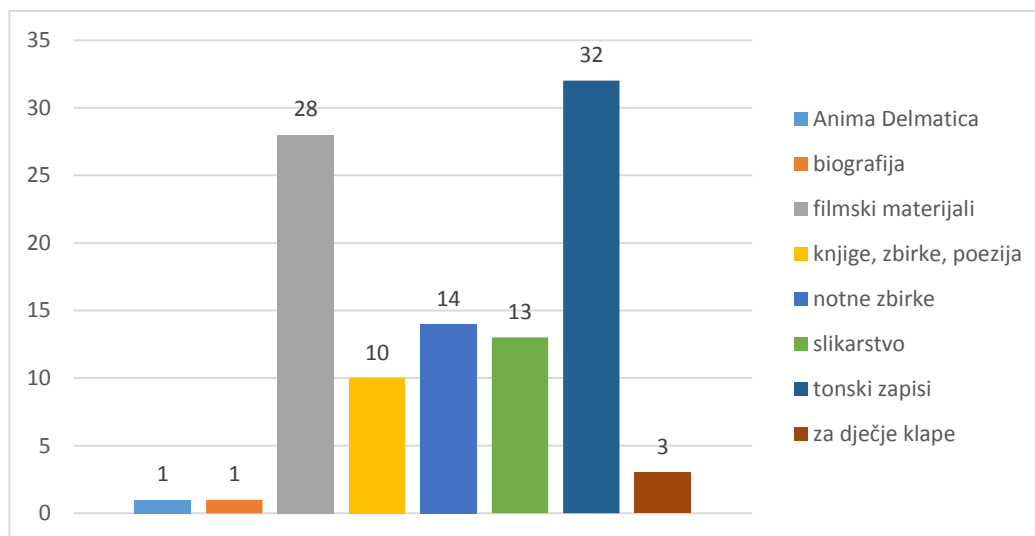
---

¹⁵⁴ Digitalizirana građa Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. Dostupno na: <https://library.foi.hr/zbirke/vinkovci/index.php?page=main> (18.4.2016.).

¹⁵⁵ Digitalizirana građa Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. Dostupno na: <https://library.foi.hr/zbirke/vinkovci/index.php?page=main> (18.4.2016.).

¹⁵⁶ „Delmata“ Gradska knjižnica Zadar – projekt digitalizacije. Dostupno na: <http://www.delmata.org/o-projektu> (18.4.2016.).

¹⁵⁷ „Delmata“ Gradska knjižnica Zadar – projekt digitalizacije. Dostupno na: <http://www.delmata.org/o-projektu> (18.4.2016.).

Slika 7. Digitalizirana građa u Gradskoj knjižnici Zadar

Građu je moguće zumirati, pretraživati po ključnim riječima i pohraniti na računalo.¹⁵⁸

5.2.19. Zagrebačka županija

5.2.19.1. Gradska knjižnica Samobor

Gradska knjižnica Samobor pod izbornikom Digitalni arhiv ima poveznicu na stranicu za objavljivanje digitalnih zbirki Knjižnice.¹⁵⁹ To je testna verzija sustava. Na mrežnoj stranici trenutno se nalaze *Samoborske novine*. Knjižnica se odlučila na projekt digitalizacije jer je željela približiti zavičajnu kulturnu baštinu i korisnicima izvan Knjižnice. Digitalizirani su brojevi od 1950. do 1971. godine.¹⁶⁰

Vidi se da je potrebna dorada mrežne stranice. Pojedine primjerke je teže čitati zbog starosti samih novina, ali sama građa je dosta vjerno digitalizirana. Novine je moguće zumirati, a za preuzimanje je potrebno zatražiti pismenu dozvolu Knjižnice.¹⁶¹

¹⁵⁸ „Delmata“ Gradska knjižnica Zadar – projekt digitalizacije. Dostupno na: <http://www.delmata.org/o-projektu> (18.4.2016.).

¹⁵⁹ Gradska knjižnica Samobor. Dostupno na: <http://www.gks.hr/> (18.4.2016.).

¹⁶⁰ Samoborske novine. Dostupno na: <http://digital.arhivpro.hr/samobor/index.php> (18.4.2016.).

¹⁶¹ Samoborske novine. Dostupno na: <http://digital.arhivpro.hr/samobor/index.php> (18.4.2016.).

5.2.20. Šibensko-kninska županija

5.2.20.1. Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“

Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik digitalizirala je 8 časopisa i 33 novine. Od novina bitno je spomenuti da su digitalizirana sva godišta *Hrvatske rieči*, najstarijih šibenskih novina. One su izlazile od 1905. do 1914. godine. Nakon *Hrvatske riječi* u prvi projekt digitalizacije 2009. godine ubrajaju se i novine *Hrvatska misao*, *Narodna straža* i *Naprednjak*.¹⁶²

Knjižnica se odlučila za digitalizaciju jer je željela približiti i dati na proučavanje lokalnu povijest u prvoj polovici 20. stoljeća. Građa je poprilično vjerno digitalizirana. Moguće je zumiranje, pretraživanje po ključnim riječima i pohranjivanje na računalo. Jedino se u pojedinim primjercima slabo vide slova zbog starosti samih novina.¹⁶³

5.2.21. Grad Zagreb

5.2.21.1. Knjižnice grada Zagreba

Digitalizirana zagrebačka baština projekt je Knjižnica grada Zagreba. Na jednom mjestu možemo pristupiti vrijednoj i rijetkoj građi pohranjenoj u odjelima Knjižnice. Cilj projekta je upoznati korisnike sa zagrebačkom kulturnom i znanstvenom baštinom i popularizirati građu za korištenje izvan Knjižnice. Želi se potaknuti širu javnost na prepoznavanje kulturne baštine grada i važnost očuvanja kulturnog i vizualnog identiteta. Projekt je započeo 2008. godine u sklopu projekta „Osvijetlimo dio svoga nasljeđa: Zagreb na pragu modernog doba“ koji je podržalo Ministarstvo kulture.¹⁶⁴

---

¹⁶² Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik. Dostupno na: <http://www.knjiznica-sibenik.hr/> (18.4.2016.).

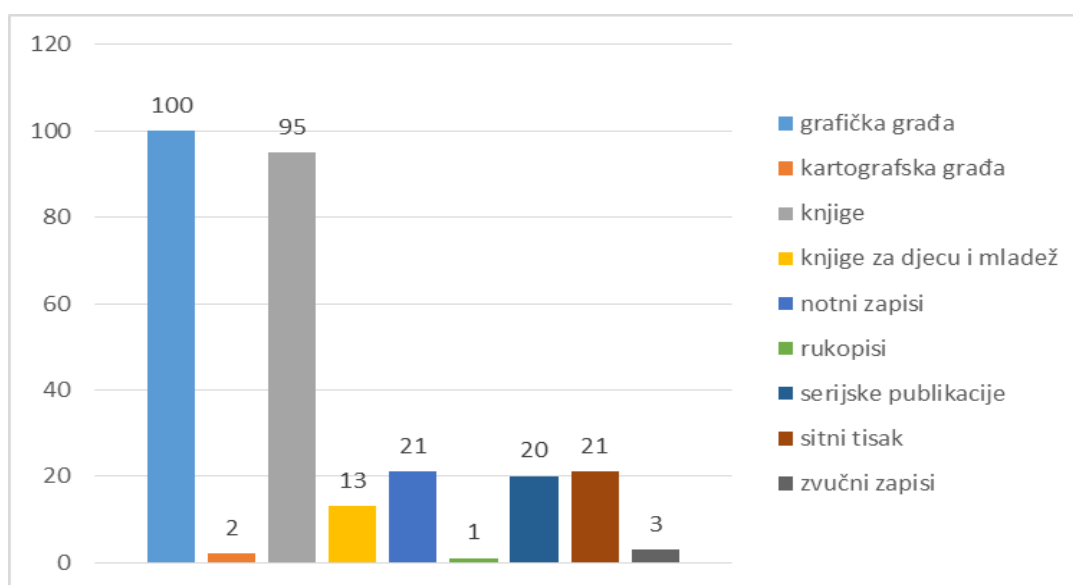
¹⁶³ Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik. Dostupno na: <http://www.knjiznica-sibenik.hr/> (18.4.2016.).

¹⁶⁴ Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdz.arhivpro.hr/> (18.4.2016.).

Sva digitalizirana građa dostupna je u katalogu KGZ kroz nakladničke cjeline:

- a) Zagreb na pragu modernog doba
- b) Izdanja zagrebačkih tiskara 17. i 18. stoljeća
- c) Iz opusa Dragutina Domjanića
- d) Ilirci
- e) Priznanja zagrebačkih društava.¹⁶⁵

Na mrežnim stranicama navedena je digitalizirana građa koju možemo vidjeti u dijagramu (Slika 8).¹⁶⁶

Slika 8. Digitalizirana građa u Knjižnicama grada Zagreba

Mrežna stranica je dobro organizirana i laka za snalaženje. Građa sadrži metapodatke, vjerno je digitalizirana, a moguće je zumiranje i pohranjivanje datoteka.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdz.arhivpro.hr/> (18.4.2016.).

¹⁶⁶ Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdz.arhivpro.hr/> (18.4.2016.).

¹⁶⁷ Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdz.arhivpro.hr/> (18.4.2016.).

5.3. Usporedba karakteristika digitalnih knjižničnih zbirki

Za pokazatelje usporedbe digitalnih knjižničnih zbirki po županijama odabrala sam sljedeće:

1. Osnovne informacije o digitalizaciji u narodnim knjižnicama:
  - a) započet postupak digitalizacije građe;
  - b) pristup digitalnoj zbirci putem stranica knjižnice.
2. Vrste građe u digitalnim zbirkama narodnih knjižnica:
  - a) knjige;
  - b) periodika;
  - c) rukopisi;
  - d) grafike;
  - e) karte;
  - f) notna građa;
  - g) fotografije i razglednice;
  - h) sitni tisak;
  - i) izložbe;
  - j) video i zvučni zapisi;
  - k) katalozi.
3. Dostupne funkcije pri pregledu jedinica građe u digitalnim zbirkama narodnih knjižnica:
  - a) preuzimanje;
  - b) zumiranje;
  - c) pretraživanje po ključnim riječima;
  - d) metapodaci.

Tablica 1. Osnovne informacije o digitalizaciji u narodnim knjižnicama

Osnovne informacije o digitalizaciji u narodnim knjižnicama			
Županija	Narodna knjižnica	Započet postupak digitalizacije građe	Pristup digitalnoj zbirci putem stranica knjižnice
Bjelovarsko-bilogorska županija	Narodna knjižnica „Petar Preradović”	Da	Da
Brodsko-posavska županija	Gradska knjižnica Slavonski Brod	Da	Da
Dubrovačko-neretvanska županija	Dubrovačke knjižnice Dubrovnik	Da (znanstvena knjižnica)	Da
Istarska županija	Gradska knjižnica i čitaonica Pula	Da	Da
	Gradska knjižnica Poreč	Da	Da
Karlovačka županija	Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”	Da	Da
	Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca	Da	Da
Koprivničko-križevačka županija	Gradska knjižnica Đurđevac	Da	Da
	Knjižnica i čitaonica „Fran Galović” Koprivnica	Da	Da
	Gradska knjižnica „Franjo Marković” Križevci	Da	Da
Krapinsko-zagorska županija	Gradska knjižnica Krapina	Da	Da
Ličko-senjska županija		Ne	Ne
Međimurska županija	Knjižnica i čitaonica Grada Preloga	Ne (planiran)	Ne

Osnovne informacije o digitalizaciji u narodnim knjižnicama			
Županija	Narodna knjižnica	Započet postupak digitalizacije građe	Pristup digitalnoj zbirci putem stranica knjižnice
Osječko-baranjska županija	Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	Da	Da
Požeško-slavonska županija	Gradska knjižnica i čitaonica Požega	Da	Da
Primorsko-goranska županija	Gradska knjižnica Rijeka	Da	Da
Sisačko-moslavačka županija	Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak	Da	Ne
Splitsko-dalmatinska županija	Gradska knjižnica Kaštela	Da	Ne
	Gradska knjižnica Solin	Da	Da
	Gradska knjižnica Marko Marulić Split	Da	Da
Varaždinska županija	Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kerstner	Da	Djelomično (novinama ne možemo)
	Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof	Da	Da
	Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”	Da	Da
Virovitičko-podravaska županija	Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica	Da	Ne
Vukovarsko-srijemska županija	Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	Da	Da
Zadarska županija	Gradska knjižnica Zadar	Da	Da

Osnovne informacije o digitalizaciji u narodnim knjižnicama			
Županija	Narodna knjižnica	Započet postupak digitalizacije građe	Pristup digitalnoj zbirci putem stranica knjižnice
Zagrebačka županija	Gradska knjižnica Samobor	Da	Da
Šibensko-kninska županija	Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić”	Da	Da
Grad Zagreb	Knjižnice grada Zagreba	Da	Da

Tablica 2. Vrste građe u digitalnim zbirkama narodnih knjižnica

Vrste građe u digitalnim zbirkama narodnih knjižnica

Narodna knjižnica	Knjige	Periodika	Rukopisi	Grafike	Karte	Notna građa	Fotografije i razglednice	Sitni tisak	Izložbe	Video i zvučni zapisi	Katalozi
Narodna knjižnica „Petar Preradović”	15					10	32			1	
Gradska knjižnica Slavonski Brod	72	1									
Gradska knjižnica i čitaonica Pula	12					1	124				
Gradska knjižnica Poreč	8					1	2				
Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”	3	1									
Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca	1										
Gradska knjižnica Đurđevac		3									
Knjižnica i čitaonica „Fran Galović” Koprivnica	14	9					471				
Gradska knjižnica „Franjo Marković” Križevci							129				
Gradska knjižnica Krapina		1									
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek		6		7	12		164				3
Gradska knjižnica i čitaonica Požega	23			10							

Vrste građe u digitalnim zbirka narodnih knjižnica

Narodna knjižnica	Knjige	Periodika	Rukopisi	Grafike	Karte	Notna građa	Fotografije i razglednice	Sitni tisak	Izložbe	Video i zvučni zapisi	Katalozi
Gradska knjižnica Rijeka	20	264					1034		6		
Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak		1									
Gradska knjižnica Kaštela	1										
Gradska knjižnica Solin	9				1						
Gradska knjižnica Marko Marulić Split	26	5	3		2	1	12			7	
Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kerstner		1					12				
Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof	1	1									
Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”	453	23					312				
Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica		1									
Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	37	4									
Gradska knjižnica Zadar	18					14	13 (slike)			60	

Vrste građe u digitalnim zbirkama narodnih knjižnica											
Narodna knjižnica	Knjige	Periodika	Rukopisi	Grafike	Karte	Notna građa	Fotografije i razglednice	Sitni tisak	Izložbe	Video i zvučni zapisi	Katalozi
Gradska knjižnica Samobor		1									
Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić”		41									
Knjižnice grada Zagreba	108		1	100	2	21		21		3	

Tablica 3. Dostupne funkcije pri pregledu jedinica građe u digitalnim zbirkama narodnih knjižnica

Dostupne funkcije pri pregledu jedinica građe u digitalnim zbirkama narodnih knjižnica				
Narodna knjižnica	Preuzimanje	Zumiranje	Pretraživanje po ključnim riječima	Metapodaci
Narodna knjižnica „Petar Preradović”	Ne	Da	Da	Ne

Dostupne funkcije pri pregledu jedinica građe u digitalnim zbirka narodnih knjižnica				
Narodna knjižnica	Preuzimanje	Zumiranje	Pretraživanje po ključnim riječima	Metapodaci
Gradska knjižnica Slavonski Brod	Da	Da	Da	Da
Gradska knjižnica i čitaonica Pula	Da	Ne	Ne	Ne
Gradska knjižnica Poreč	Da	Da	Ne	Ne
Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić”	Da	Da	Ne	Ne
Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca	Da	Da	Ne	Ne
Gradska knjižnica Đurđevac	Ne	Da	Ne	Ne
Knjižnica i čitaonica „Fran Galović” Koprivnica	Da	Da	Da (za digitalna izdanja)	Da (za razglednice)
Gradska knjižnica „Franjo Marković” Križevci	Da	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica Krapina	Ne	Ne	Ne	Ne
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	Da	Da	Ne	Da

Dostupne funkcije pri pregledu jedinica građe u digitalnim zbirka narodnih knjižnica				
Narodna knjižnica	Preuzimanje	Zumiranje	Pretraživanje po ključnim riječima	Metapodaci
Gradska knjižnica i čitaonica Požega	Ne	Da	Da	Da
Gradska knjižnica Rijeka	Da	Da	Da	Da
Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak	Da	Ne	Ne	Ne
Gradska knjižnica Kaštela	Da	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica Solin	Ne	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica Marko Marulić Split	Ne	Da	Da	Da
Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kerstner	Ne	Da	Ne	Ne
Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof	Da	Da	Ne	Da
Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović”	Ne	Da	Da	Da (za razglednice)
Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica	Ne	Da	Ne	Ne

Dostupne funkcije pri pregledu jedinica građe u digitalnim zbirka narodnih knjižnica				
Narodna knjižnica	Preuzimanje	Zumiranje	Pretraživanje po ključnim riječima	Metapodaci
Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	Ne	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica Zadar	Da	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica Samobor	Da (potrebna pismena dozvola knjižnice)	Da	Ne	Ne
Gradska knjižnica „Juraj Šišgorić”	Da	Da	Da	Ne
Knjižnice grada Zagreba	Da	Da	Ne	Da

5.4. Zaključak prikaza i usporedbe

Kroz povijest se uloga knjižnice nije značajno mijenjala. Ona je do danas ostala obrazovna, kulturna i informacijska ustanova koja proširuje znanje, osviještenost i doprinosi demokratizaciji i napretku društva. Zahvaljujući knjižnicama pojedinac širi svoje vidike, oblikuje svoje mišljenje i stječe vlastito stajalište. Zbog velikog utjecaja interneta u suvremenom dobu, narodne knjižnice postale su mjesto umreženih informacijskih središta. Tako je prva zadaća današnje knjižnice postala omogućavanje slobodnog pristupa građi i informacijskim izvorima korisnicima kojima su potrebni za učenje, rad, ali i ispunjavanje slobodnog vremena.¹⁶⁸

Smatram izrazito pozitivnim što su hrvatske narodne knjižnice prepoznale važnost digitalizacije i odlučile učiniti svoju građu dostupnom online putem. To se najbolje očituje u projektima digitalizacije koji su započeli u svim većim narodnim knjižnicama u hrvatskim županijama. Pozitivnim smatram što je u Koprivničko-križevačkoj, Splitsko-dalmatinskoj i Varaždinskoj županiji prepoznata važnost digitalizacije te su započele postupke digitalizacije u tri narodne knjižnice.

Postupak digitalizacije jedino nije započeo u Ličko-senjskoj županiji dok Međimurska županija nema digitaliziranu građu na mrežnim stranicama knjižnice, ali je započela s pripremama za digitalizaciju.

Većina narodnih knjižnica prepoznala je važnost informatičkog doba i odlučile su ići u korak s vremenom. Knjižnice su se odlučile za digitalizaciju građe kako bi popularizirale sadržaje koje imaju u zbirkama, zaštitile izvornike od prekomjernog korištenja, povećale dostupnost zbirki te kako bi se približile korisnicima i tako im pružile uvid u njihovu povijest i važnost kraja u kojemu žive. Također, digitalizacijom građe knjižnice su pružile korisne informacije i turistima te time popularizirale kraj u kojemu žive i ostalim zainteresiranim korisnicima. Smatram da bi knjižnice digitalizirale građu i u puno većem opsegu, ali ih u tome sprječava nedovoljan iznos financijskih sredstava. Nadam se da će se to u skorijoj budućnosti promijeniti.

---

¹⁶⁸ Horvat, A. ; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naknada, 2013. Str. 11.

6. Zaključak

Narodne knjižnice u Hrvatskoj započele su s postupcima digitalizacije knjižničnih zbirki kako bi sačuvale krhku i jedinstvenu građu, ali i učinile dostupnima popularnu građu. Prepoznale su potrebu izlaska iz uobičajene konformnosti i odlučile se prilagoditi suvremenom svijetu i korisnicima. Digitalizacijom pohranjene građe željele su putem interneta privući puno veći broj korisnika.

U Hrvatskoj su najčešće započeti projekti digitalizacija knjižničnih zbirki specifičnih za pojedino područje. Njihovom digitalizacijom knjižnice su željele prikazati građu koju čuvaju, ali i istaknuti svoj kulturni identitet. Željele su pokazati osobitost i bogatstvo sadržaja koje posjeduju i tako pridonijeti turističkoj promociji kraja u kojem djeluju.

Digitalizacija knjižnične građe donijela je brojne prednosti kao što je: korištenje građe u svako doba dana, pohranjivanje građe na računalo, povećavanje slova, proširenje mogućnosti aktivnosti očuvanja građe, korištenje podataka u znanstvenom i kulturnom radu i slično.

Unatoč brojnim prednostima digitalne građe potrebno je obratiti pozornost i na njene nedostatke. Digitalni formati imaju kraći vijek trajanja za razliku od papira i mikrofilma, potrebna je digitalna zaštita i potrebno je neprestano praćenje razvoja tehnologije kako bi uspjele što duže sačuvati građu u digitalnom obliku. Potrebno je prebacivati sadržaj na nove tehnologije, a ne zapustiti digitalnu zbirku i ne čekati zadnji trenutak da se migriraju zapisi jer u suprotnom se može dogoditi da tehnologija previše zastari i da se ne uspije spasiti ranije digitalizirana građa.

Iako postupak digitalizacije nikako ne umanjuje vrijednost originala, cilj digitalne građe je da nas potakne da odlučimo vidjeti pojedinu građu u originalu. Računalo nam nikada ne može prenijeti kompletan osjećaj koji nastaje kada gledamo izvornik. Svrha narodnih knjižnica ostaje nepromijenjena, ali uz pomoć interneta lakše dopiremo do potencijalnih korisnika i budimo u njima znatiželju za građu koju knjižnica posjeduje. Potrebno je da knjižnice idu u korak s razvojem tehnologija i iskoriste prednosti koje one nude na korist svih korisnika.

7. Literatura

Belan-Simić, A. ; Vukasović-Rogač, S. Digitalizirana zagrebačka baština : novi pristup zavičajnoj građi. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova / 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 155-172.

Borgman, C. L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja : pristup informaciji u umreženom svijetu. Lokve : Zadar : Naklada Benja ; Gradska knjižnica Zadar, 2002.

Brodensia, zavičajna zbirka. Dostupno na: <http://www.brodensia.hr/index.php/o-projektu> (13.4.2016.).

„Delmata“ Gradska knjižnica Zadar – projekt digitalizacije. Dostupno na: <http://www.delmata.org/o-projektu> (18.4.2016.).

Digital library. Dictionary for Library and Information Science. Joan M. Reitz, 2004-2014. Dostupno na: http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_about.aspx (3.12.2015.).

Digitalizirana baština. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://db.nsk.hr/HeritageUnits.aspx?id=197> (5.4.2016.).

Digitalizirana građa zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. Dostupno na: <https://library.foi.hr/zbirke/vinkovci/index.php?page=oprojektu> (18.4.2016.).

Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdzd.arhivpro.hr/> (18.4.2016.).

Digitalizirana zavičajna zbirka Spalatina. Dostupno na: http://www.gkmm.hr/digitalizirana_bastina.htm (16.4.2016.).

Dubrovačke knjižnice Dubrovnik. Dostupno na: http://www.dkd.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=355&Itemid=192 (14.4.2016.).

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek. Dostupno na: <http://www.gskos.unios.hr/?upit=sadrzaj&id=191> (15.2.2016.).

Gradska knjižnica „Franjo Marković“ Križevci. Dostupno na: <http://www.knjiznica-krizevci.hr/html.asp?id=1310> (14.4.2016.).

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“. Dostupno na: http://www.gkka.hr/?page_id=975 (14.4.2016.).

Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik. Dostupno na: <http://www.knjiznica-sibenik.hr/> (18.4.2016.).

Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca. Dostupno na: <http://www.gkc-ivanabelostenca.hr/index.php/o-nama> (14.4.2016.).

Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kerstner, Ludbreg. Dostupno na: http://www.knjiznica-ludbreg.hr/zavicajna_zbirka.htm; <http://library.foi.hr/ll/upit.aspx?B=80> (16.4.2016.).

Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof. Dostupno na: <http://www.gknm.hr/arhiva-novosti.html> (16.4.2016.).

Gradska knjižnica i čitaonica Požega. Dostupno na: <http://www.gkpz.hr/digitalna-bastina/> (15.2.2016.).

Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica. Dostupno na: <http://www.knjiznicavirovitica.hr/>; <http://library.foi.hr/novine/d.aspx?C=130&grupa=Gradska%20knji%9Enica%20i%20E8itaonica%20Virovitica&vrsta=VLA&H=virovitica> (18.4.2016.).

Gradska knjižnica Kaštela. Dostupno na: <http://www.gkk.hr/digitalizirana-bastina/> (16.4.2016.).

Gradska knjižnica Krapina. Dostupno na: <http://krapina.arhivpro.hr/index.php> (16.4.2016.).

Gradska knjižnica Poreč. Dostupno na: <http://porec.arhivpro.hr/index.php> (14.4.2016.).

Gradska knjižnica Samobor. Dostupno na: <http://www.gks.hr/>; <http://digital.arhivpro.hr/samobor/index.php> (18.4.2016.).

Gradska knjižnica Slavonski Brod. Dostupno na: <http://www.gksb.hr/>; <http://www.brodensia.hr/index.php/o-projektu> (13.4.2016.).

Gradska knjižnica Solin. Dostupno na: <http://www.knjiznicasolin.hr/index.php/nasa-izdanja/digitalna-zavicajna-zbirka-salonitana> (16.4.2016.).

Horvat, A. ; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naknada, 2013. Dostupno na: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/2002/3/Knjiznice_i_autorsko_pravo.pdf.

Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 17-27. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/106548>.

Horvat, A. Knjižnice pred odlukom – vrednovanje ili sustavna digitalizacija. // 11. okrugli stol Slobodan pristup informacijama : zbornik radova. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2012. Str. 32-38.

IFLA/Unesco Manifest za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 193-196. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/107> (8.3.2016.).

INO - Istarske novine online. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Sveučilišna knjižnica. Dostupno na: <http://www.ino.com.hr/> (5.4.2016.).

Književna baština R. F. Magjera. Dostupno na: <http://magjer.gskos.hr/> (15.2.2016.).

Knjižnica Fran Galović Koprivnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=11&n=5> (14.4.2016.).

Knjižnica i čitaonica Grada Preloga. Dostupno na: <http://knjiznica-prelog.webs.com/> (16.4.2016.).

Lesk, M. Why Digital Libraries? University College London. Dostupno na: <http://lesk.com/mlesk/follett/follett.html> (25.5.2016.).

Malnar, A. Upute za poslovanje narodnih knjižnica. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996.

Marojević, T. Digitalna zbirka Zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci : dostupnost – zaštita – jedinstvenost. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama : zbornik radova / 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2011. Str. 173-184.

Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2006. Dostupno na: http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Nacionalni_program_digitalizacije_arhivske_knji%C5%BEni%C4%8Dne_muzejske_gra%C4%91e.pdf

Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar. Dostupno na: http://www.knjiznica-bjelovar.hr/index.php/o_nama/ (13.4.2016.).

Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak. Dostupno na: <http://sisak.arhivpro.hr/>; <http://www.nkc-sisak.hr/> (16.4.2016.).

National Library of Medicine Selection Criteria for Digital Reformatting. 2006. // Dostupno na: <https://www.nlm.nih.gov/psd/pcm/digitizationcriteria.pdf> (25.5.2016.).

Novinstvo Đurđevca. Gradska knjižnica Đurđevac. Dostupno na: <http://library.foi.hr/dj/upit.aspx> (14.4.2016.).

Portal narodnih knjižnica. Dostupno na: <http://www.knjiznica.hr/mods/knjiznice/?zupanija=9> (16.4.2016.).

Recognizing digitization as a preservation reformatting method, Association of research libraries, 2004., str. 8-9. Dostupno na: <http://www.arl.org/storage/documents/publications/digitization-preservation-reformatting-2004.pdf> (4.4.2016.).

Seiter-Šverko, D. ; Križaj, L. Digitalizacija kulturne baštine u Republici Hrvatskoj : od trenutne situacije prema nacionalnoj strategiji // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 33. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/106550>.

Slobodno korištenje djela siročadi. // Narodne novine 127(2014). Dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima> (9.3.2016.).

Smjernice za odabir građe za digitalizaciju : radna verzija. // Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština“, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske : Zagreb : studeni 2007., str. 5. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf (22.3.2016.).

Stančić, H. Digitalizacija kao mogućnost zaštite i predstavljanja baštine. // Školska baština : zbornik radova / Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica, 1999. Rijeka : Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske : Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2000.

Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009.

SVeVID digitalna knjižnica. Dostupno na: <https://svevid.iocloudhosting.net/> (16.4.2016.).

Troll, D. A. How and Why Are Libraries Changing? 2001. Dostupno na: <https://old.diglib.org/use/whitepaper.htm> (27.5.2016.).

UNESCOv manifest za narodne knjižnice 1994. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (3.12.2015.).

Virtualna zavičajna zbirka. Projekt Gradske knjižnice i čitaonice Pula. Dostupno na: <http://vizz.gkc-pula.hr/hr/o-projektu/> (14.4.2016.).

Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesni bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 41-64. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/106551>.

Warasdiniensia – Digitalizirana zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ Varaždin. Dostupno na: <http://library.foi.hr/zbirke/varazdin/index.php?page=main> (16.4.2016.).

Živković, D. Knjižnice i zavičajnost na pragu globalizacije. // Poznavanje zavičaja i kulturno bogatstvo skriveno u knjižnicama : zbornik radova / 7. međunarodni stručni skup Knjižnica - središte znanja i zabave. Karlovac : Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, 2011. Str. 14-21.